

บทที่ 4

สังคมนิคมอุตสาหกรรม: พื้นที่และตัวตน

ปัจเจกบุคคลกับสังคมเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ ดังนั้นการพิจารณาเรื่องตัวตนและอัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่แยกออกจากกัน ไม่ได้กับเรื่องของบริบททางสังคมและพื้นที่ที่ปัจเจกดำรงอยู่ การสร้างและแสดงตัวตนของกะเทยจากชนบทอีสานที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาทำงานโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมจึงสัมพันธ์กับบริบทของสังคมนิคมอุตสาหกรรม ในบทนี้จะทำให้เห็นว่า Discipline ของระบบอุตสาหกรรมสัมพันธ์อย่างไรต่อการสร้างและแสดงออกซึ่งตัวตนข้ามเพศของกะเทยจากชนบทอีสานภายใต้โครงสร้างของพื้นที่และเวลาแบบต่างๆ

พื้นที่ใหม่ได้มีส่วนในการสร้างตัวตน และในขณะเดียวกันตัวตนที่เกิดขึ้นก็สร้างพื้นที่ได้เช่นกัน คนเราจึงสามารถเปิดพื้นที่ทางสังคมได้โดยปรากฏตัวให้รอบข้างรับรู้ความต่างของเรา เพียงเปิดเผยความหลากหลายให้รอบข้างได้รับรู้ เช่นนั้นแล้วการแสดงออกซึ่งตัวตนข้ามเพศในพื้นที่ต่างๆ ในสังคมนิคมอุตสาหกรรมก็มองได้ในฐานะที่เป็น ปฏิบัติการเปิดพื้นที่รูปแบบหนึ่งของกะเทยจากชนบทอีสาน เพราะอย่างน้อยการปรากฏขึ้นของอัตลักษณ์ข้ามเพศของกะเทยในพื้นที่โรงงานและนิคมอุตสาหกรรมที่ผู้เขียนเคยทำงานอยู่นั้นก็ได้กระเทกความรู้สึของผู้เขียนที่เคยมองว่ากะเทยไม่ค่อยมีพื้นที่ในสังคมนัก จนกระทั่งจุดประกายนำไปสู่เป็นประเด็นศึกษาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้

4.1 ตัวตนในพื้นที่โรงงานและการทำงาน

4.1.1 การสร้างตัวตนข้ามเพศผ่านการแต่งกายและการแต่งหน้าในพื้นที่โรงงาน

โดยเฉลี่ยแล้วคนงานจะใช้ชีวิตอยู่ในโรงงานประมาณเกือบ 2 ใน 3 ของเวลาทั้งหมดในแต่ละวันหรือไม่ต่ำกว่า 12 ชั่วโมงต่อวันไม่ว่าจะทำงานในกะกลางวันหรือกะกลางคืน เมื่อครั้งหนึ่งของชีวิตคนงานต้องอาศัยอยู่ภายในโรงงาน ดังนั้น การสร้างตัวตนของพวกเขาจะสัมพันธ์กับบริบทของอุตสาหกรรมและวินัยโรงงาน (Factory Discipline)

งานศึกษาของรัชนิชลซึ่งศึกษาอัตลักษณ์ทอมในโรงงานโดยเปรียบเทียบระหว่าง โรงงานสัญชาติยุโรปและโรงงานสัญชาติญี่ปุ่นชี้ให้เห็นว่าวินัยโรงงานของทั้งสอง สัญชาติซึ่งมีลักษณะที่ต่างกันนั้น สัมพันธ์กับการแสดงออกซึ่งตัวตนและอัตลักษณ์ หึงรักหึงในโรงงาน ระบบการทำงานที่แตกต่างกันส่งผลต่อการนำเสนออัตลักษณ์ ทอมบอยหรือการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในแบบหึงรักหึง (รัชนิชล ไชยลังการ 2553) แต่นอกจากความต่างของวัฒนธรรมการทำงานของชาติยุโรปกับญี่ปุ่นที่ส่งผล ต่อการนำเสนอ อัตลักษณ์แล้ว อาจต้องพิจารณาประเภทของสินค้าที่ผลิตควบคู่ไป ด้วย เช่น โรงงานประกอบเครื่องใช้ไฟฟ้า อาจไม่เคร่งครัดเข้มงวดมากเท่าโรงงานที่ ผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์หรือโรงงานผลิตอาหาร เป็นต้น ใน ส่วนนี้ผู้เขียนเพียงต้องการเสนอให้เห็นเงื่อนไขของพื้นที่โรงงานและการผลิตของ “โรงงานเฟอร์ชิส” ที่สัมพันธ์กับการแสดงออกหรือนำเสนอตัวตนและอัตลักษณ์ กะเทย

เรื่องการแต่งกาย...--จากการลงพื้นที่และประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เขียนที่เคยทำงาน โรงงานญี่ปุ่นผู้เขียนสังเกตเห็นว่าชุดยูนิฟอร์มของโรงงานสัญชาติต่างๆ จะมีรูปแบบที่ แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้เขียนขอยกตัวอย่างชุดยูนิฟอร์มของโรงงานสัญชาติญี่ปุ่นและ โรงงานสัญชาติฝรั่ง (ฝั่งยุโรปและอเมริกา) เนื่องจากผู้เขียนเคยทำงานในโรงงาน สัญชาติญี่ปุ่นมา 2 แห่ง ส่วน “โรงงานเฟอร์ชิส” ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาหลักของผู้เขียน ในงานชิ้นนี้เป็นโรงงานของประเทศนิวซีแลนด์ ชุดยูนิฟอร์มโรงงานสัญชาติญี่ปุ่นจะ เป็นลักษณะเสื้อเชิ้ตติดกระดุมด้านหน้า และใส่กางเกงสีเดียวกันเป็นชุด ซึ่งจะเป็น ชุดที่โรงงานแจกให้กับคนงานฟรีในตอนเข้างานครั้งแรก และจะเพิ่มให้ในปีต่อๆ มา ปีละ 1 ชุด แต่เมื่อพนักงานลาออก จะต้องส่งคืนชุดเหล่านี้ให้กับบริษัทมิฉะนั้นจะถูก หักเงินเดือนในเดือนสุดท้าย “เจเจ” เพิ่งจะย้ายงานจาก “โรงงานเฟอร์ชิส” ไปทำอยู่ โรงงานของญี่ปุ่นเล่าให้ฟังว่าที่โรงงานญี่ปุ่นค่อนข้างเข้มงวดกับเรื่องการแต่งกายของ คนงาน เธอบอกว่า...

“ชุดโรงงานนี้ห้ามแบบแต่ง कै้ากำลังประชุมกันเรื่องชุดนี้แหละ มันมีคนไปตัดแบบ (กางเกงขา) เดฟเกิน เข้ารูปเกิน...แต่(ที่โรงงานเฟอร์ชิส)อิมิวใส่กางเกงทางม้าลายไป कै้ายังไม่ว่าเลยที่(โรงงาน)เฟอร์ชิสไม่มีใครว่าอะไรเลย”(สัมภาษณ์รณเมธ, 9 มกราคม 2557)

“เจเจ” เปรียบเทียบความเคร่งครัดในเรื่องการแต่งตัวระหว่างโรงงานญี่ปุ่นที่เธอกำลังทำอยู่ตอนนี้ กับ “โรงงานเฟอร์ริส” ว่าโรงงานญี่ปุ่นเข้มงวดเรื่องการแต่งกายมากต้องใส่ยูนิฟอร์มตามที่กำหนดห้ามนำไปดัดแปลง ในขณะที่รูปแบบของชุดทำงานของ “โรงงานเฟอร์ริส” จะเป็นเสื้อยืดโปโล คล้ายกับชุดที่ใส่ในชีวิตประจำวันทั่วไป ส่วนกางเกงนั้นบริษัทไม่ได้เคร่งครัดมาก คนงานสามารถจะใส่กางเกงยีนส์ หรือกางเกงสแล็คสีเข้มแบบใดก็ได้มาทำงาน ดังนั้น คนงานจึงมีอิสระที่จะสร้างสรรค์แฟชั่นการแต่งกายได้มากกว่าโรงงานสัญชาติญี่ปุ่น คนงานในโรงงานเฟอร์ริส บางคนใส่กางเกงยีนส์ขาเดฟซึ่งกำลังอินเทรนด์มาทำงานได้หรืออย่าง “มีว” ที่ใส่กางเกงขายาวทางม้าลายไปทำงานทางโรงงานก็ไม่ได้ว่าอะไร นอกจากนี้ หลายคนยังนำเอาชุดยูนิฟอร์มไปดัด “เข้ารูป” เพื่อให้เวลาใส่ดูมีทรวดทรงที่สวยงาม วันที่ผู้เขียนไปค้างที่ห้องของ “รณเมล์” ก็สังเกตเห็นว่าชุดทำงานของเธอมียุคสมัยที่ “เข้ารูป” เพราะเธอนำชุดซึ่งมีลักษณะแบบเสื้อโปโลทั่วไป (ใส่ได้ทั้งชายและหญิง) ไปให้ช่างตัดผ้าตัดให้มีขนาดตัวพอดีกับตัวของเธอ เพื่อโชว์สัดส่วน ทรวดทรงพร้อมใส่กางเกงขาเดฟรัดรูปแน่นเป๊ะ เธอบอกว่า...

“เค้าเป็นโรงงานฝรั่งอะพี่เอ๋ม มันก็เลยไม่ซีเรียส นี่เค้าตัดชุดพนักงานออกมาใหม่แล้วมันไม่สวย พนักงานไม่ใส่ พนักงานก็ไม่เอา เป็นสิฟ้าแล้วมันเหมือนของแม่บ้านอะเค้าเลยไม่เอากัน ก็เลยต้องใส่ชุดเดิม... เสื้อนี่เอาไปเข้ารูป ไปจ้างช่างเค้าเอาเข้าให้” (สัมภาษณ์รณเมล์, 9 มกราคม 2557)

วัฒนธรรมการทำงาน of โรงงานสัญชาติฝรั่งที่ไม่ได้เข้มงวดกับเรื่องของการแต่งกายทำให้คนงานมีอิสระที่จะตกแต่งประดับประดาร่างกายให้ดูสวยงามทันสมัยได้มากกว่าโรงงานสัญชาติญี่ปุ่นซึ่งให้ความสำคัญกับความเป็นระเบียบตั้งแต่เรื่องของการแต่งกายด้วยชุดยูนิฟอร์มที่ต้องเหมือนกันทั้งเสื้อและกางเกง

การแต่งหน้า...— “เจเจ” เล่าว่าโรงงานญี่ปุ่นเข้มงวดเรื่องเวลาทำงานมาก ดังนั้น ในระหว่างที่ทำงานหากเธอจะหยิบหวี หยิบกระจก หยิบแป้งพัดขึ้นมาเสริมเติมแต่ง ก็ต้องเหลียวซ้ายแลขวามีหัวหน้างานอยู่หรือไม่ เพราะที่โรงงานญี่ปุ่นไม่อนุญาตให้เสริมสวยในระหว่างที่ทำงานซึ่งต่างจากที่ “โรงงานเฟอร์ริส” เธอจะแต่งเติมเสริมสวยเมื่อไรก็ได้ กระทั่งในช่วงเวลาทำงาน เธอเล่าว่า...

“ญี่ปุ่นมันเคร่งนะ เบรกก็เบรกตรงเวลา นั่งนิดๆ หน่อยๆ ก็ไม่ได้ เดินตลอด ไม่เหมือนอยู่ (ที่โรงงาน) เฟร์ชิส อยู่ เฟร์ชิส แต่งตัว หวีผมต้องกระจกเมื่อไรก็ได้ อันนี้ ต้องดูหน้าคูหลังให้ดี มันเคร่ง” (สัมภาษณ์เจาะ, 30 มีนาคม 2557)

นอกจากนี้ ลักษณะของผลิตภัณฑ์ของแต่ละโรงงานผลิต ก็มีผลต่อการควบคุมการส่งออกซึ่งตัวตนของคนงานด้วยเช่นกัน เช่น โรงงานที่ผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ ผลิตอาหาร ฯลฯ เหล่านี้คนงานจะต้องแต่งตัวอย่างมิดชิด บางโรงงานห้ามไม่ให้มีการแต่งหน้าอย่างเด็ดขาดเนื่องจากแป้งหรือเครื่องสำอางอาจจะตกลงไปเป็นผลกระทบต่อชิ้นงานทำให้ชิ้นงานเสียได้ อย่างโรงงานผลิตฮาร์ดดิสก์ที่ผู้เขียนเคยทำในนิคมลำพูนเมื่อตอนปี 2547-2549 เป็นโรงงานที่ผลิตแผ่นแก้วสำหรับทำ Hard Disk ในคอมพิวเตอร์ โรงงานจะห้ามคนงานหญิงไม่ให้แต่งหน้า และต้องแต่งตัวอย่างมิดชิด มีหมวก มีผ้าปิดจมูก บางแผนกต้องใส่ชุดที่เรียกว่าชุด “Clean Room” คือชุดที่ได้รับการควบคุมความสะอาด และจะมีการทำความสะอาดเนื้อตัวร่างกายก่อนจะเข้าทำงานในแผนกนั้น ห้ามมีการแต่งหน้าใดๆ เนื่องจากฝุ่นผงของแป้งและเครื่องสำอางอาจจะตกลงไปยังชิ้นงานและฝังอยู่ในแก้ว Hard Disk ทำให้เกิดปัญหาภายหลังได้ แต่สำหรับโรงงานเฟร์ชิส ซึ่งเป็นโรงงานที่ประกอบเครื่องใช้ไฟฟ้า จำพวกตู้เย็น เครื่องซักผ้า เครื่องอบผ้า เตารีด ไมโครเวฟ ฯลฯ ซึ่งขบวนการผลิตหลักๆ จะเป็นการขึ้นรูป ประกอบชิ้นงาน ตรวจเช็คและบรรจุหีบห่อ ทำให้โรงงานไม่จำเป็นต้องเข้มงวดกับเรื่องของการแต่งตัว และแต่งหน้ามากนัก เพียงระวังไม่ให้เกิดการแต่งตัวเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงานก็เพียงพอ

คนงานหญิงในโรงงานเฟร์ชิส บอกว่ากะเทยจะ “จัดเต็ม” ในเรื่องการแต่งตัว แต่งหน้าพวกเธอบางคนจะแต่งสวยโดดเด่นกว่าผู้หญิงเสียอีก บางคนแต่งหน้า ทำผมใส่คอนแท็คเลนส์ หรือบิกายส์ นอกจากนี้ เวลาพักเบรกพวกเธอจะจับกลุ่มกันทั้งผู้หญิงและกะเทยเพื่อพูดคุยเรื่องความสวยความงาม บ้างก็ผลัดกันทำผม ถักเปียแต่งสวย เพราะกะเทยหลายคนในโรงงานได้รับการยอมรับว่า “คายส์ผม” (Hair Drying) สวย เพื่อนของผู้เขียนบอกว่าในช่วงเวลาพักเบรกพื้นที่บริเวณนั้นราวกับเป็น “ซาลอน” เลย์ทีเดียว ช่วงระยะเวลาเพียงสั้นๆ นี้พื้นที่โรงงานจะถูกคนงานเปลี่ยนความหมายและ/หรือให้ความหมายใหม่ จากพื้นที่ผลิตหรือพื้นที่ทำงานไปสู่พื้นที่บริโภคความงามในทันที

กล่าวโดยสรุปคือวินัยโรงงานซึ่งความเข้มงวดจะมากน้อยต่างกันขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมองค์กรและ/หรือสัญญาติโรงงานรวมถึงประเภทอุตสาหกรรมหรือผลิตภัณฑ์ที่โรงงานผลิตต่างกัันนั้นมีความสัมพันธ์ต่อการแสดงออก/นำเสนอตัวตนข้ามเพศของกะเทยในพื้นที่โรงงาน

4.1.2 การสร้างตัวตนผ่านความสัมพันธ์ทางเพศในโรงงาน

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าหนุ่ม-สาวโรงงานส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตอยู่ภายในโรงงานประมาณเกือบ 2 ใน 3 ของเวลาทั้งหมดในแต่ละวัน พื้นที่โรงงานจึงอาจมีพื้นที่ทางสังคมหลายๆ แบบทับซ้อนกันอยู่ ซึ่งนอกจากจะเป็นพื้นที่ของความสัมพันธ์ทางการผลิตแล้ว มันยังอาจเป็นพื้นที่รองรับความสัมพันธ์ทางเพศที่หลากหลายอีกด้วย ทั้งพื้นที่ของความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ทอมกับดี้ เกย์กับเกย์ และผู้ชายกับกะเทย

ในระหว่างที่เก็บข้อมูลอยู่ในพื้นที่มีเรื่องเล่าทางเพศมากมายที่ผู้เขียนได้ยินได้ฟังมาจากคนงาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเป็น “ซู้” เป็น “กิ๊ก” กันระหว่างหญิงกับชายในโรงงาน เรื่องเล่าเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์กันของหนุ่มสาวในโรงงานจนถูกจับได้ เรื่องเล่าของการมีเพศสัมพันธ์กันในห้องน้ำในช่วงกะกลางคืนของเกย์ในโรงงาน การพลอดรักจีบกันภายในโรงงาน ฯลฯ

วินัยอุตสาหกรรมที่กำกับควบคุมชีวิตคนงานส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของคนงานในโรงงาน การใช้เวลาอยู่ร่วมกันในโรงงานในแต่ละวันคิดเป็นเกือบ 2 ใน 3 ของเวลาทั้งหมดหรือไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมงต่อวัน ก็ทำให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมคลุกคลีกันจนก่อเกิดความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งขึ้นได้ ความสัมพันธ์แบบ “กิ๊ก” หรือ “ซู้” จึงสะท้อนให้เห็นการเกิดความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ๆ ขึ้นได้ในโรงงาน หลายคู่ที่ผิวเมียทำงานอยู่คนละโรงงาน ซึ่งทำให้เวลาที่จะเจอกันหรืออยู่ด้วยกันนั้นคือ นอกเวลางานเท่านั้น หากเป็นการทำงานกะกลางคืน ส่วนใหญ่คนงานจะทำงานล่วงเวลาเล็กน้อยไม่เกิน 2 ถึง 4 ชั่วโมง ซ้ำร้ายหากเข้ากะไม่ตรงกันก็แทบจะไม่ได้มีเวลาเจอกันด้วยซ้ำไป เพราะหากคนหนึ่งเข้ากะกลางวัน แล้วอีกคนเข้ากะกลางคืน เมื่อคนที่เข้ากะกลางวันเลิกงานออกมาสองทุ่ม คนที่เข้ากะกลางคืนก็เข้านงานเสียแล้ว ออกกะ(กลางคืน) มาตอนเช้าอีกคนก็เข้านงานกะเข้าไปแล้ว นอกจากนี้ การได้ปฏิสัมพันธ์และ

ใช้ชีวิตอยู่ในโรงงานเดียวกัน ในแผนกในไลน์เดียวกันก็มีโอกาสที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ทางเพศที่ลึกซึ้งขึ้นมาได้ “ก๊อต” สาวโรงงานจากจังหวัดสุรินทร์บอกว่า

“ตอนแรกคิดว่า (ใน) มหา’ลัยมั่วแล้วนะ มาเจอที่โรงงานยิ่งกว่าอีก บางคนมีกิ๊กทีเดียวสามคนในโรงงานเดียวกัน ทั้งที่มีครอบครัว มีลูก มีผัวแล้วนะ บางคนกิ๊กกับหัวหน้าบ้าง กิ๊กกับช่างบ้าง กิ๊กกับคนในไลน์บ้าง... บางรายมีผัวมีลูกอยู่แล้ว แต่มาหึงแฟนเก่า ก๊อตนี้แหละเจอ ผู้ชายคนนึงมาจีบก๊อต ก๊อตก็ยังโสดอยู่นะ เค้า (ผู้ชายที่มาจีบ) เคยมีแฟน แต่เลิกกันแล้ว แล้วแฟนเค้า(ผู้หญิง) ก็ไปได้แฟนใหม่แล้ว เค้า (ผู้หญิง) อยู่โรงงาน 1 แต่เค้ายังติดต่อแฟนเก่า (ผู้ชายที่มาจีบ) อยู่ แล้วต่อมามี ผู้หญิง (ผู้หญิงซึ่งเป็นแฟนเก่า) โทรมาค่าก๊อต เค้าก็ถามก๊อตว่าเป็นใคร ทำงานอะไรยังไง ก๊อตก็บอกเค้า เค้ารู้เบอร์ก๊อตเพราะว่าเค้าไปแอบดูโทรศัพท์ที่ผู้ชายคนนั้นมา ผู้ชายคนนั้น (ผู้ชายที่มาจีบ) เค้าชาร์ตแบตไว้ในไลน์ ก๊อตกับผู้หญิงคนนั้นก็เคยด่ากันหน้าห้องน้ำ แต่มาทีหลังถึงรู้ว่า ผู้หญิงคนนั้นเค้ามีผัวมีลูกแล้ว” (สัมภาษณ์ก๊อต-คนงานหญิง, 4 พฤศจิกายน 2555)

ปฏิสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ไปเป็น “ฮู้” หรือ “กิ๊ก” นั้น มักเกิดขึ้นในช่วงเวลาพักเบรก พักกลางวัน หรือ ช่วงที่ทั้งสองคนเข้ากะกลางคืนพร้อมกัน นอกจากนี้ หากคนงานหญิงที่อยู่คนละกะกับแฟนของตน ก็จะมีโอกาสที่ “กิ๊ก” จะไปรับไปส่งที่หอในตอนเช้าที่ออกกะหรือนัดกันไปกินข้าว ดูหนังด้วยกันได้ ซึ่งในลักษณะที่คล้ายกันนี้ก็อาจเกิดขึ้นกับคนงานชายที่อยู่คนละกะกับแฟนได้เช่นกัน

ในช่วงเวลาพักเบรกของกะกลางคืนพื้นที่โรงงานอาจถูกเปลี่ยนให้เป็นพื้นที่ของการพัฒนาความสัมพันธ์แบบที่เรียกว่า “กิ๊ก” ความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในหลายระดับ ตั้งแต่การนั่งพูดคุยกันสองต่อสอง การแตะเนื้อต้องตัว ไปจนถึงการมีเพศสัมพันธ์กันภายในโรงงาน เพื่อนคนงานในโรงงานเฟอร์ริสเคยเล่าให้ฟังว่าครั้งหนึ่งทางโรงงานเคยจับได้ว่าคนงานในไลน์ที่มาทำงานกะกลางคืน เป็นกิ๊กกันและไปแอบมีเพศสัมพันธ์กันในโรงงาน ปัจจุบันนี้ทั้งสองคนก็ยังคงทำงานอยู่ในโรงงาน และต่างก็ไม่มีกิ๊กคนใหม่แล้ว

ไม่เพียงแต่ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายเท่านั้นที่ก่อเกิดขึ้นในพื้นที่โรงงาน ในเมื่อในพื้นที่โรงงานมีความหลากหลายทางเพศ ความสัมพันธ์แบบอื่นๆ ก็ย่อมก่อเกิดขึ้นได้ด้วยเช่นกัน “เจเจ” เล่าให้ฟังว่าตอนที่เธอเข้าไปอาทิศย์แรกเธอก็ถูกจัดให้เข้ากะดึก ได้มีคนงานชายที่ขับรถส่งพาร์ท (ชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์) ให้เพื่อนของเขามาขอเบอร์

“เจเจ” จากนั้นทั้งสองก็โทรศัพท์คุยกันและพัฒนาความสัมพันธ์กัน เมื่อถึงช่วงเวลาพักเบรกเขาก็จะซื้อขนมมมเนยมาให้ ในช่วงที่ไม่มีงานก็นั่งเฝ้าจนถึงตี 5 พักเบรกก็ไปกินข้าวที่โรงอาหารด้วยกัน ไปไหนมาไหนด้วยกัน เมื่อถึงวันวาเลนไทน์ ก็ซื้อดอกไม้มาเซอร์ไพรส์ ไปรับไปส่งถึงหอพัก จนเป็นที่รู้กันในโรงงานว่า “เจเจ” เป็นแฟนของเขา และคนในโรงงานต่างก็แซวว่าคู่นี้เป็นคู่หมั้นกัน

“(ตอนที่)เจเจเพิ่งเข้ามาได้ ยังไม่ถึง 2 เดือน เข้าได้อาทิตย์แรก เขาก็ให้เข้ากะดึก มีพี่คนหนึ่งเค้าก็ขับรถส่งพาร์ท(ชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์) ลากไปลากมา เขาก็ให้เพื่อนมาขอเบอร์ก็โทรคุยกัน ซักพักหนึ่งเค้าก็ซื้อของมาให้กิน ซื้ออะไรมานั่งเฝ้าจนถึงตี 5 พี่เค้าก็มารับมาส่งที่ห้องทุกวันๆ จนเจแบบว่า ขนเสื้อผ้าไปอยู่กับเค้าที่บ่อวิน...จากนั้นก็ไปไหนมาไหน (ใน) โรงงานมีแต่คนว่าเป็นคู่เป็นเมียกันกับเจ เค้าก็รู้ว่า เจเป็นแฟนพี่ศ เค้าก็อึ้ง เมียอึ้งสมัน กินข้าวที่โรงอาหารก็ไปด้วยกัน ไปไหนก็ไปด้วยกัน พี่ศเค้าไปกับเจเหมือนคู่หมั้นเลยล่ะ ก็กอด ก็หอมแก้ม อะไร ก็จับ คุยกัน (ตอนพัก)เบรกก็มาหาอะไรเจีย วาเลนไทน์ก็ซื้อของมาให้ ซื้อดอกไม้มาให้” (สัมภาษณ์เจเจ, 22 มีนาคม 2556)

ความสัมพันธ์ระหว่าง “เจเจ” กับ “สมยศ” เป็นที่รับรู้กันอย่างกว้างขวางภายในโรงงานต่างๆ ที่ “สมยศ” ก็มีเมียผู้หญิงซึ่งอยู่นอกโรงงานอยู่แล้ว และต่อมาเมียของเขาก็ได้ทราบเรื่องความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งของ “เจเจ” กับ “สมยศ” และเกิดเรื่องราวทะเลาะวิวาทถึงขั้นตบตีกัน ผู้เขียนจะขอยกรายละเอียดไปกล่าวถึงในบทถัดไป และนอกจากคู่ของ “เจเจ” กับ “สมยศ” แล้ว ยังมีกรณีของ “มีว” ที่เคยมีแฟนหนุ่มที่ทำงานในโรงงานเดียวกันมาจีบและคบกันเป็นแฟนอย่างเปิดเผยเป็นที่รับรู้ของคนในโรงงาน หรือ อย่าง “แจ๊คเกอร์” เองก็เจอกับแฟนหนุ่มของเธอตอนที่เธอทำงานอยู่โรงงานเก่า และก็ยังคบกันจวบจนทุกวันนี้ ในแง่นี้อาจมองได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างกะเทยกับผู้ชายที่เกิดขึ้นภายในโรงงานช่วยเผยให้เห็นเพศวิถีและความสัมพันธ์ที่มีได้จำกัดอยู่แค่คู่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงเท่านั้น ในขณะที่เดียวกัน มันก็เป็นการเปิดที่ทางให้กับตัวตน ความสัมพันธ์และเพศวิถีที่หลากหลายในพื้นที่ของโรงงานด้วย

4.1.3 ตัวตนผู้มีความสามารถในการทำงาน: กะเทย “ทำ(งาน)ของผู้ชายก็ได้ (ทำงานของ)ผู้หญิงก็ได้”

ผู้เขียนสังเกตว่าไม่เพียงแต่โรงงานที่ใช้ชุดคำอธิบายลักษณะนี้เท่านั้น แต่ในระหว่างที่พูดคุยกับคนงานกะเทยก็พบว่า พวกเขาเองก็ได้ใช้ชุดคำอธิบายนี้เพื่ออ้างอิงถึงความเป็น

คนงานที่มีความสามารถด้วยเช่นกัน ในแง่นี้จะเห็นได้ว่าอัตลักษณ์กะเทยได้ถูกพลิกสร้างความหมายใหม่โดยคนงานกะเทยในบริบทของโรงงานอุตสาหกรรม จากที่คนทั่วไปมักมองว่าพวกเธอเป็นเพศที่กำกวมก้ำกึ่ง “กายเป็นชาย แต่ใจเป็นหญิง” หรือกะเทยจากชนบทอีสานหลายคนที่ยังคงมีรูปร่างบึกบึนใหญ่โต ไม่สวยสอคล้องกับภาพลักษณ์กะเทยในแบบฉบับกะเทยยุคใหม่ และกลายเป็นตัวตลกให้หัวเราะขำขันกัน แต่อัตลักษณ์กะเทยได้ถูกพลิกสร้างความหมายใหม่ว่าหมายถึงผู้ที่สามารถ “ทำ(งาน)ของผู้ชายก็ได้(ของ)ผู้หญิงก็ได้” พวกเธอมีความรู้สึกรู้ว่าโรงงานขึ้นชื่อการทำงานของพวกเขา และมีความภาคภูมิใจที่หลายครั้งหัวหน้างานชมพวกเธอในเรื่องของการทำงาน “ปาร์ค” กะเทยจากขอนแก่นบอกกับผู้เขียนว่า...

“ตามจริงหนูได้ 2 ที่ ได้ที่ (บริษัท) โซโมตุมิ ตอนนั้นเค้าไม่ได้รับกะเทยเลยหนูเป็นผู้บุกเบิกคนแรก (แต่) หนูสละสิทธิ์ไม่เอา เพราะว่ามันได้ (ที่บริษัท) เฟอริชิสเลยอยากทำกับน้อง...เค้าเหมือนเปิดรับหนูก่อนคนแรกเลย หนูก็เสียตังหลายคนนะ...เค้า (หัวหน้าคนงานที่สัมภาษณ์งาน) ก็บอกว่าตอนแรกพี่ก็ไม่เคยมีแบบนี้ เข้ามาโรงงานแรกๆ เธออาจจะอั้นนั่นหน่อย เพราะว่าผู้ชายก็มีมันอาจจะแฉะอะไรหน่อย (หัวหน้าคนงานที่สัมภาษณ์งานบอกว่า) ผู้หญิงทำงานบางทีก็เจ็บออๆ แอดๆ เวลายกของหนักเดียวก็เจ็บท้อง เจ็บอะไรเงี้ย เค้าก็บอกว่าจะลองรับ (กะเทย) ดู หนูสัมภาษณ์อะไรผ่านหมดแล้ว แต่พอวันไปตรวจโรคไม่ได้ไป (เขา) โทรมาตั้งหลายครั้งนะพี่อยากได้หนู... พี่เค้าบอกว่าถ้าทำงานดี แข็งแรง อดทน น้องจะเอาเพื่อนที่เป็นแบบนี้เข้ามาทำงานเลยก็ได้ ฝากพี่เลย” (สัมภาษณ์ปาร์ค, 6 พฤษภาคม 2556)

น้ำเสียงที่แฝงความภาคภูมิใจของ “ปาร์ค” ที่เล่าถึงประสบการณ์ในการสมัครงาน ก่อนที่เธอจะเข้ามาทำงานในโรงงานเฟอริชิส ในทำนองว่ามีอีกโรงงานหนึ่งก็ต้องการตัวเธอไปทำงานแต่เธอไม่ไป เธอตัดสินใจมาทำงานที่โรงงานเฟอริชิสกับน้องสาวของเธอ

กะเทยรู้สึกที่พวกเธอได้รับการยอมรับจากโรงงาน พวกเธอมองว่าโรงงานยอมรับพวกเธอเพราะว่าพวกเธอขยัน อดทนกว่าผู้ชาย และสามารถทำได้ทั้งงานผู้ชายและผู้หญิง “ปาร์ค” บอกว่า...

“ที่ (โรงงาน) เฟอริชิสนี้จะยอมรับสาวประเภทสองมาก เพราะว่าจะทนทานกว่า เพราะว่าจะทำของผู้ชายก็ได้ ผู้หญิงก็ได้อะไรเงี้ย เทียบเท่ากับผู้ชายได้เลย ทำได้ทุก

อย่าง เข้าเครื่องฯ เจ้าชอบสาวประเภทสองเพราะว่าทนงาน เป็นงาน เก่งงาน แล้วก็ไม่
มีปัญหาเรื่องเจ็บท้อง ขยันด้วย” (สัมภาษณ์ปาร์ค, 6 พฤษภาคม 2556)

“แจ็กเกอร์” ก็บอกว่ากะเทยได้รับการยอมรับ และเธอเคยได้ยื่นหัวหน้านางานพูดใน
ทำนองที่ว่ากะเทยทำงานดี ทำงานทน นอกจากนี้ยังเป็นสีสันสร้างบรรยากาศในการ
ทำงานด้วย

“รุ่นแรกๆ เจ้าต้องการกะเทยมากเลยนะ แย่งกันกัน ตาเบงค์(หัวหน้าคนงาน)บอกว่า
จะเอาฉัน ไปเป็นสีสันของไลน์ เจ้าไม่ให้ ได้ยินเจ้าพูดกับปากเลยนะ เจ้าบอกว่ากะเทย
ทำงานดี ทำงานอีกอะไรเงี้ย” (สัมภาษณ์แจ็กเกอร์, 4 พฤษภาคม 2556)

เหตุการณ์ที่เธอเล่าให้ฟังสะท้อนว่ากะเทยชนชั้นแรงงานจากชนบทอีสานเริ่มจะมีที่
ทางมากขึ้น ความเป็นกะเทยโดยเฉพาะกะเทยที่มาจากชนบทซึ่งเคยถูกคนทั่วไปมอง
ว่า “แปลก” “น่าตลกขบขัน” เพราะมีร่างกายเป็นชายบิกินี แต่จิตใจและกิริยาท่าทาง
เป็นหญิง แต่ในบริบทของโรงงานอุตสาหกรรมอัตลักษณ์ดังกล่าวเริ่มจะถูกให้
ความหมายใหม่ ในฐานะที่เป็นผู้ที่มีความสามารถในการทำงาน ในแง่นี้จะทำให้เราได้
เห็นว่ากะเทยพลีสร้าง ความหมายใหม่ให้กับตัวตนของพวกเขาอย่างไรในบริบทของ
การผลิตในระบบอุตสาหกรรม

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าการทำงานใน “โรงงานเฟอร์ริส” คนงานจะถูกหมุนวนสลับ
สับเปลี่ยนตำแหน่งการทำงานเพื่อให้สามารถทำงานแทนกันได้ และบ่อยครั้งที่คนงาน
จะถูกโยกย้ายให้ไปช่วยทำในบางจุดที่ขาดคนงานกะทันหัน อย่างเช่น เวลาคนที่
ทำงานในจุดนั้นลางาน ขาดงาน หรือลาออกไปอย่างกะทันหัน กะเทยจะสามารถหมุน
วนไปช่วยทำได้เกือบจะทุกจุด ยกเว้นบางจุดที่อาจจะต้องมีการใช้ทักษะเฉพาะหรือใช้
ฝีมือซึ่งต้องอาศัยผู้ที่ทำงานในลักษณะดังกล่าวเท่านั้นมาแทน กะเทยจะรู้สึกว่
ถึงแม้ว่าเธอไม่ใช่ผู้ชาย แต่ก็สามารถทำงานได้หนักไม่แพ้ผู้ชาย ในขณะที่เดียวกันก็มี
ความละเอียดกว่าผู้ชายด้วยซ้ำไป “ฟ้า” เธอบอกว่า

“(งานที่)หนูทำตอนนี้หนูทำงานหนักกว่าผู้ชายอีก อยู่ในแผนกหนูนะ ทำงานยิ่งกว่า
ผู้ชายอีกผู้ชายทำได้ กะเทยแบบหนูก็ทำได้ น้องหนูที่อยู่แผนกเดียวกัน ไลน์เดียวกัน ก็
ทำเหมือนกันหมด ตอนแรกแบบ ขาดแคลนผู้ชายมาก เวลาเข้าเครื่องตัดท่อเหล็กท่อ
ทองแดง ก็ไม่มีใครตัด เจ้าก็เลยต้องเอากะเทยเข้าไปทำ ก็ทำได้นะ ทำดีกว่าผู้ชายอีก

ละเอียดกว่า จัดท่อจัดอะไรเงี้ย ละเอียด เนียบ กว่า ความสะอาดสะอาด บางทีผู้ชายเค้า
ตัดปุ๊บเขาก็ยกปั๊บเลย เขาก็ไม่เรียง อย่างท่อเวลาหยิบมันก็หยิบออกยาก กะเทยมันมี
ความละเอียดมากกว่า” (สัมภาษณ์ฟ้า, 6 พฤษภาคม 2556)

“ฟ้า” พูดถึงตัวเองด้วยความภาคภูมิใจในฐานะที่เป็นคนทำงานดี ทำงานได้หนักไม่แพ้
ผู้ชาย แถมละเอียดกว่าด้วยซ้ำไป จุดทำงานประจำของเธอคือ ทำหน้าที่เตรียมชิ้นส่วน
ประกอบตู้เย็นเพื่อส่งให้กับแผนกที่ทำการประกอบ เป็นชิ้นส่วนบริเวณด้านหลังของ
ตู้เย็น โดยเธอจะทำหน้าที่ตัดเทพกาว แล้วใช้ล้อรีดให้เรียบ จากนั้นจึงยกขึ้นรถเข็นเพื่อ
นำไปให้ไลน์ประกอบ โดยชิ้นส่วนแต่ละรุ่นจะมีน้ำหนักไม่เท่ากัน รุ่นที่หนักสุดคือรุ่น
900 ซึ่งมีน้ำหนักถึง 10 กิโลกรัม ดังนั้นในจุดนี้จึงต้องมีการยกชิ้นงานหนักด้วย ทำ
แบบนี้ตลอดทั้งวัน การทำงานของเธอเคยได้รับคำชมจากหัวหน้างาน เธอเล่าว่าครั้ง
หนึ่งหัวหน้างาน(ผู้ชาย)บอกกับเธอว่า...

“หัวหน้าเค้าเคยชมว่า ถ้าให้เลือกเอาผู้หญิง เอาผู้ชายมา (เลือก) เอากะเทยดีกว่า มัน
ทำงานดี แล้วมันก็ไม่เกียจงานหนัก... เราทำงานเร็ว แล้วเวลาต่อกะกันเนี่ย เราก็มีงาน
ต่อกะให้คนอื่นมากกว่า แต่ผู้ชายเนี่ยบางทีเขาขี้เกียจ สับท่อเงี้ย เวลาคนอื่นเข้าไปต่อ
กะ ก็ไม่มีงานอะไรเลย” (สัมภาษณ์ฟ้า, 6 พฤษภาคม 2556)

“บัวลา” กะเทยจากอุบลราชธานีก็เช่นกัน หัวหน้ามักจะให้เธอทำทั้งงานในจุดของ
ผู้ชาย เช่น การยกถังกาวเพื่อเติมกาว การเชื่อมแกนไฟฟ้า หรืองานในจุดของผู้หญิง
เช่น การเอาน้ำยาชิ้นงานที่ออกมาตามเครื่องซึ่งเป็นงานผู้หญิง ซึ่งผู้ชายก็ไม่ค่อยมาทำ
เธอบอกกับผู้เขียนว่าหัวหน้างานเคยพูดกับเธอว่า

“อยากมีย่างจี่ (กะเทย) ชัก 20 คน ซุป (เปอร์ไวเซอร์) เค้าบอกว่าหาพนักงานมาให้
ด้วย เค้าก็บอกว่าผู้ชายก็ได้ กะเทยก็ได้ เค้าพูดตอนมีตติ้ง (Meeting) หนูก็บอกว่ามีอยู่
เพื่อนกะเทยควายทั้งนั้นเลย เค้าก็เลยบอกว่าเอาๆ” (สัมภาษณ์บัวลา, 21 มีนาคม 2556)

นอกจากคุณลักษณะเฉพาะที่ทำให้กะเทยถูกมองว่า “ทำงานหนักแบบผู้ชายได้
ละเอียดแบบผู้หญิงได้” และเป็นผู้ที่ทำงานดี ขยันทำงานแล้ว กะเทยบางคนยังพยายาม
พัฒนาทักษะฝีมือจนได้ทำงานในจุดที่ต้องใช้ทักษะฝีมืออย่าง “งานเชื่อม” ซึ่งเป็นงาน
ที่จะได้ค่าทักษะเพิ่มเติมเดือนละ 605 บาท ด้วย อย่างเช่นในกรณีของ “มี้ว” ที่มาตอนแรก

เธอเชื่อไม่เป็น จนกระทั่งฝึกเชื่อมจนสามารถทำงานตรงตำแหน่งที่ต้องใช้ทักษะการเชื่อม และทุกวันนี้เธอก็ได้รับเงินค่าทักษะเพิ่มเติมละ 605 บาททุกเดือน

นอกจากนี้ กะเทยบางคนมีความคิดว่าเธอต้องการจะพัฒนาทักษะความรู้ด้วยการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น เพราะหวังว่าจะใช้วุฒิที่สูงขึ้นนั้นเลื่อนตำแหน่งงานให้สูงขึ้น หรือจะได้ทำงานที่สบายขึ้นกว่าเดิม หรือหากไปสมัครงานที่ใหม่ก็จะหางานได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตามอย่างกรณีของ “แพตตี้” กะเทยจากนครราชสีมา ซึ่งทั้งพ่อและแม่เสียชีวิตหมดแล้ว เธอเรียนจบมัธยมปีที่ 3 จากโรงเรียนแถวบ้าน จากนั้นก็ทำงานที่รีสอร์ตแถวบ้าน ในระหว่างที่ทำงานก็เรียนที่การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) จนกระทั่งจบมัธยมปีที่ 6 เธอเข้าทำงานโรงงานโดยใช้วุฒิมัธยมปีที่ 6 สมัครงาน ตอนนั้นเธอก็คิดว่าจะเรียนต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางด้านคอมพิวเตอร์ธุรกิจ โดยจะสมัครเรียนกับสถาบันอาชีวศึกษา ที่อยู่ในละแวกนิคม โดยจะเรียนเพียงสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันอาทิตย์ โดยจะใช้เวลาเรียนเพียง 8 เดือน ก็จะจบ เนื่องจากในละแวกนิคมเริ่มมีธุรกิจการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษามาเปิดสาขาย่อยตามนิคมอุตสาหกรรม โดยมีลูกค้าเป็นพนักงานในโรงงาน ซึ่งจะใช้เวลาเรียนเพียง 8 เดือน – 1 ปี เนื่องจากจะใช้ประสบการณ์ทำงานเทียบโอน หรือ อย่างกรณี “แป้ง” ที่สมัครเรียนมหาวิทยาลัยรามคำแหงในสาขารัฐศาสตร์โดยหวังว่า หากจบปริญญาตรีใบนี้แล้วเธอจะสามารถไปสมัครในตำแหน่งที่ทำงานสบายขึ้น ทำงานอยู่ในออฟฟิศติดแอร์เย็นสบาย โดย “แป้ง” จะใช้การอ่านหนังสือแล้วไปสอบตามวันเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนดเท่านั้น เนื่องจากเธอต้องทำงานไม่มีเวลาไปนั่งเรียน

4.1.4 การรวมกลุ่มเพื่อน

เนื่องจากสภาพเงื่อนไขการทำงานในโรงงานไม่ค่อยเอื้อให้เกิดการรวมกลุ่มกันนัก ทั้งนี้เพราะพนักงานจะถูกกำกับควบคุมด้วยเวลา พวกเขาจะมีเวลาอย่างจำกัด โดยเฉพาะในตอนพักทานข้าว พักเบรกระหว่างวันระยะสั้นๆ ดังนั้นในช่วงเวลาทำงานจึงไม่ค่อยมีการรวมกลุ่มกันอย่างชัดเจน เท่าที่ผู้เขียนพอจะเห็นภาพการรวมกลุ่มในช่วงเวลาทำงานก็อย่างเช่น เวลาพักเบรกจะมีการรวมกลุ่มของกะเทยในโรงงานเพื่อเสริมเติมแต่งความสวักกันบ้าง จับกลุ่มพูดคุยสนุกสนานกันบ้าง ซึ่งบางครั้งอาจไม่ใช่มีเฉพาะแต่เพื่อนกะเทยด้วยกันเท่านั้น แต่ก็จะมีเพื่อนพนักงานหญิงด้วย ส่วนมากเรื่องที่นำมาเป็นประเด็นคุยกัน ก็หนีไม่พ้นเรื่องของความสวักความงาม และเรื่องผู้ชาย โดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายจะเป็นประเด็นที่กะเทยนำมาเล่ากันอย่างไม่ประดักประเดิด เพื่อน

ของผู้เขียนเล่าว่าเธอมักได้ยินได้ฟังเรื่องเล่าทางเพศจากกะเทยบ่อยครั้ง เช่นว่า “เมื่อคืน โคนผัวเอา เจ็บมาก” “เคยได้กับคนนั้นแล้ว เคยได้กับคนนี้แล้ว” “ของคนนั้นใหญ่ คนนี้เล็ก” เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ความสัมพันธ์ของกลุ่มกะเทยในโรงงาน มิได้มีเฉพาะในลักษณะที่ร่วมมือกันเพียงอย่างเดียวแต่มีในลักษณะความขัดแย้งด้วยเหมือนกัน บางครั้งมีการแบ่งแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย กะเทยรุ่นน้องที่เข้ามาใหม่ก็จะให้ความเคารพยำเกรงกะเทยรุ่นพี่ที่อยู่มาก่อน เพื่อให้ได้รับการคุ้มครอง โดยจะใช้คำเรียกว่า “แม่” ส่วนกะเทยรุ่นพี่ก็จะเรียกรุ่นน้องว่า “ลูกสาว” กะเทยผู้ที่เป็น “แม่” นี้จะเป็นกะเทยที่อยู่มานานกว่า ทำงานในโรงงานนั้นมานานพอสมควร มีความเก่า และบางครั้งจะเป็นผู้ที่มีความตำแหน่งที่สูงกว่าคนงานระดับปฏิบัติการทั่วไปเล็กน้อย (ซึ่งปกติแล้วกะเทยมักไม่ค่อยได้รับการเลื่อนตำแหน่งขึ้นเป็นหัวหน้าได้ง่ายนัก น้อยคนมากที่จะได้ขึ้นเป็นหัวหน้า ยกเว้นบางคนที่มีความสามารถและอยู่มานานจริงๆ) บางครั้งกะเทยถึงขั้นทะเลาะตบตีกันจนถูกไล่ออกก็มี ซึ่ง “เจเจ” บอกว่า “ส่วนใหญ่(กะเทยในโรงงานจะทะเลาะกัน) ก็เรื่องผู้ชายกับความสวย เห็นใครสวยกว่ากัน หรือแรงกว่ากันก็ดกกันแล้ว ถ้าเป็นเพื่อนกันก็ดกหยอกๆ ถ้าไม่รู้จักกันก็ดกจริงๆ ” หรืออย่างกรณีล่าสุดที่ “ปิ๊ป๊” ต้องตัดสินใจลาออกจากโรงงานเฟอร์ริส เนื่องจากเกิดเรื่องขัดแย้งกับหัวหน้างานของเธอซึ่งเป็นกะเทยในแผนกวิศวกรรม สาเหตุที่ขัดแย้งเนื่องจากหัวหน้างานคนนี้อมาไล่จีและกดดันการทำงานของเธ จนเธอตัดสินใจลาออกทั้งที่อยู่ในช่วงเดือนเมษายน ซึ่งกำลังจะได้รับเงินโบนัสก้อนที่ 2 อยู่แล้ว เธอถูกหัวหน้างานซึ่งเป็นกะเทยชื่อ “ชันนี่” (ตำแหน่งวิศวกร) เรียกเข้าไปพบ และตำหนิเรื่องการทำงานที่ผิดพลาด และเคยให้ใบเตือนกับ “ปิ๊ป๊” ถึง 2 ครั้งแล้ว ทั้งๆ ที่จริงนอกโรงงานทั้งคู่ก็มีความสัมพันธ์ที่เป็นเพื่อนค่อนข้างสนิทกันด้วยซ้ำ

4.2 ตัวตนในพื้นที่กิจกรรมของโรงงาน

สิ่งที่ทุนนิยมอุตสาหกรรมทำควบคู่ไปกับการกำกับควบคุมแรงงานให้มาทำงานอย่างสม่ำเสมอและสามารถเพิ่มผลผลิตให้กับโรงงานได้มากขึ้นซึ่งจะเป็นในด้านการผลิตที่อาจจะสร้างความน่าเบื่อหน่ายแก่คนงานที่ต้องมาทำงานที่ซ้ำซากจำเจในพื้นที่และเวลาที่จำกัดเช่นในโรงงาน แต่ในอีกด้านหนึ่งโรงงานก็พยายามจะสร้างความพึงพอใจให้แก่คนงานเพื่อให้คนงานสามารถทำงานที่น่าเบื่อนี้ได้ต่อไปด้วยวิธีการต่างๆ หนังสือเรื่อง High Tech and High Heels in the Global Economy: Women, Work and Pink-Collar Identities ของ Carla Freeman ซึ่งศึกษาคนงานหญิงที่อาศัยอยู่ในเกาะ Barbados ในแถบทะเลแคริบเบียน ได้พยายามอธิบายให้เห็นว่าทุนนิยมสร้างแรงจูงใจให้คนงานอยากทำงานด้วยการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในที่ทำงานให้ดูทันสมัยและไฮเทค คนงานหญิงในชุดเสื้อผ้าที่ดูมีสีสันสดใส และรสนิยม กับรองเท้าส้นสูงที่แต่งแล้วดูเหมือน “สาว

ออฟฟิศ” นั่นคือข้อมูลหน้าจอคอมพิวเตอร์ ในบรรยากาศห้องทำงานที่โล่งกว้าง ติดกระจกรอบด้าน ภายในติดเครื่องปรับอากาศที่เย็นฉ่ำ สร้างความรู้สึกพึงพอใจ และความภาคภูมิใจในการทำงาน ดังกล่าว ทั้งที่กระบวนการผลิตไม่ต่างอะไรจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมนัก แต่ทุกคนในนั้นต่างก็นิยามสถานที่ทำงานดังกล่าวนี้เป็น “Open Office” (Freeman 2000)

นอกจากการสร้าง ความพึงพอใจในด้านของการทำงานแล้ว งานของ Donald F. Roy ก็พยายามชี้ให้เห็นว่าวิธีการที่จะสามารถควบคุมให้คนงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและองค์กรไปนานๆ นั้นก็คือ การจัดให้มีกิจกรรมทางสังคมอย่างไม่เป็นทางการของกลุ่มผู้ทำงาน (Informal Social Activity of The Work Group) เช่น ในงานเขียนเรื่อง “Banana Time” Job Satisfaction and Informal Interaction เขาชี้ให้เห็นว่าโรงงานส่งเสริมให้มีกิจกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี สร้างความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีขึ้นภายในองค์กร ระหว่างคนงาน กับฝ่ายบริหารและระหว่างคนงาน กับคนงานด้วยกันเองเพื่อลดความขัดแย้งและการต่อต้านจากคนงาน (Roy 1953) ซึ่งการทำลักษณะนี้จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องในด้านของ “การผลิตซ้ำกำลังแรงงาน” (Reproduction) เพื่อให้คนงานมีชีวิตชีวาที่จะทำงานซึ่งมีลักษณะที่ซ้ำซากน่าเบื่อหน่ายต่อไปได้

เมื่อเทียบกับ “โรงงานเฟอร์ชิส” ก็พบว่าโรงงานพยายามจะจัดกิจกรรมหลายกิจกรรมเพื่อสร้างสีสันให้กับคนงานเพื่อลดความตึงเครียดและความน่าเบื่อหน่ายของงานอย่างเช่น การจัดท่องเที่ยวประจำปี งานเลี้ยงปีใหม่ เป็นต้น และเนื่องจากงานเหล่านี้เรียกร่องบรรยากาศที่สนุกสนาน และความมีสีสัน จึงพบว่าในกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการเหล่านี้เองที่กะเทยจะเป็นผู้เข้าไปยึดครองพื้นที่ เพราะตัวตนกะเทยเป็นที่รับรู้กันในสังคมโรงงานว่าจะเป็นผู้ที่สามารถสร้างสีสัน ความสนุกสนานได้อย่างมืออาชีพ และเนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้ต้องการสีสันและความสนุกสนาน กะเทยจึงได้รับฉันทามติจากคนในสังคมโรงงานให้สามารถจะแสดงออกซึ่งตัวตนข้ามเพศได้อย่างเต็มที่ในพื้นที่กิจกรรมที่ไม่เป็นทางการเหล่านี้ด้วย

4.2.1 งานเลี้ยงปีใหม่

ในรอบ 1 ปี กิจกรรมที่แทบทุกโรงงานในนิคมอมตะซิตี้จะต้องจัดกันก็คือ งานเลี้ยงปีใหม่ ซึ่งอาจจะจัดขึ้นในคืนวันก่อนที่จะหยุดยาวในช่วงวันหยุดปีใหม่หรือบางบริษัทอาจจะจัดหลังช่วงวันหยุดปีใหม่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพิจารณาถึงความเหมาะสมของแต่ละบริษัท

งานเลี้ยงปีใหม่ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมทางการบริโภคที่ทุนนิยมอุตสาหกรรมหยิบยื่นให้กับคนงานเพื่อที่จะทำให้คนงานไม่เบื่อหน่ายจากกิจกรรมทางการผลิตที่ดำเนินมาอย่างหนักตลอดทั้งปี ซึ่งเป็นที่รู้กันว่างานเลี้ยงปีใหม่ถือเป็นสวัสดิการอย่างหนึ่งที่โรงงานจัดให้กับคนงานในช่วงท้ายปี คนงานเองก็ทราบเป็นอย่างดีว่าในคืนวันนั้นพวกเขาจะได้ปลดปล่อย และสนุกสนานกันอย่างเต็มที่

การจัดงานปีใหม่จะต้องมีการเตรียมการต่างๆ เป็นอย่างดี (บางแห่งใช้เวลาในการเตรียมงานนาน 3-4 เดือนล่วงหน้า) ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหาร-เครื่องดื่ม กิจกรรมที่จะสร้างความสนุกสนานในระหว่างงานเลี้ยง รวมไปถึงสิ่งที่ขาดไม่ได้ นั่นก็คือเรื่องของความบันเทิงบนเวที แสง สี เสียง และการแสดง ซึ่งทางโรงงานจะมีทีมงานที่รับผิดชอบดูแลในเรื่องต่างๆ เหล่านี้

งานเลี้ยงปีใหม่ของโรงงานเฟอร์ชีนาในปีที่ผ่านมา (2557) จัดขึ้นที่โรงแรมแอมบัสเตอร์ ซิตี้ จอมเทียน เมืองพัทยา โดยงานเลี้ยงปีใหม่ได้จัดขึ้นในคำคืนของศุกร์ที่ 10 มกราคม 2557 คนงานที่ทำงานกะกลางวันก็จะทำงานตามปกติในวันนั้น แต่อาจจะเลิกงานเร็วกว่าปกติเล็กน้อยเพื่อให้คนงานได้เตรียมแต่งตัวเพื่อไปงานเลี้ยง โดยที่บริษัทจะจัดรถรับส่งคนงานจากบริษัทไปยังงานเลี้ยง เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากงานเลี้ยงจะเลิกค่อนข้างดึกคือประมาณสี่ทุ่ม และในงานก็จะมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนคนงานที่เข้ากะกลางคืนเมื่อออกกะไปตอนเช้าวันศุกร์พวกเขา/เธอ ก็มักจะไปจัดเตรียมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายสำหรับไปงานเลี้ยง หรือเตรียมพร้อมสำหรับการแสดง และมารอรถบริษัทบริเวณจุดที่ขึ้นรถไปทำงานเหมือนวันปกติแต่จะเร็วกว่าเวลาปกติเล็กน้อยเพื่อจะไปให้ทันเวลาเริ่มงานตอนหกโมงเย็น

งานเลี้ยงปีใหม่เป็นช่วงเวลาพิเศษที่คนงานจะมีอิสระในการประดับประดาเนื้อตัวร่างกายให้สวยงามโดดเด่นสะดุดตาและประชันกันแข่งกัน เนื่องจากในชีวิตประจำวันของพวกเขาและเธอส่วนใหญ่มักต้องอยู่กับความซ้ำซากจำเจของชุดยูนิฟอร์มที่เหมือนกัน ดังนั้นจึงไม่แปลกที่เมื่อเวลาไปเห็นคนงานเหล่านี้ในงานเลี้ยงปีใหม่ซึ่งเป็นโอกาสพิเศษที่คนในโรงงานเดียวกันทุกคนชั้นตั้งแต่คนงานฝ่ายผลิตไปจนถึงผู้จัดการโรงงานจะมารวมตัวกันในแบบที่ไม่เป็นทางการ ภาพที่เห็นอาจทำให้รู้สึกเหมือนว่าเป็นคนละคนกับคนงานในสายการผลิต ที่สำคัญในงานเลี้ยงปีใหม่ การแต่งกายดังกล่าวทำให้ผู้เขียนไม่สามารถแยกได้ว่าใครเป็นคนงานฝ่ายผลิต ใครเป็นคนงานในออฟฟิศ ซึ่งต่างจากเวลาทำงานในโรงงานที่มักจะมีสัญลักษณ์บนเสื้อผ้าเครื่องแต่ง

กายบางอย่างที่บ่งบอกถึงตำแหน่งในองค์กร นั่นอาจเป็นเพราะในห้วงเวลานั้นทุกคนในงานเลี้ยงมีสถานภาพเป็น “ผู้บริโภคร” เหมือนๆ กัน ในขณะที่ตอนที่ในช่วงเวลาทำงานในโรงงานพวกเขาและเธอมีสถานภาพเป็น “ผู้ผลิต” ที่อยู่ในลำดับขั้นที่ต่ำสุดขององค์กร และมักถูกแบ่งแยกให้เห็นชัดผ่านเครื่องแต่งกาย

ในช่วงห้วงคำของงาน พื้นที่บนเวทีจะเป็นพื้นที่ที่ผู้เข้าร่วมงานทั้งหมดให้ความสนใจ เพราะบนเวทีจะประกอบไปด้วยการแสดงจากคนงานที่เตรียมกันมาเพื่อประกวดชิงรางวัล ซึ่งจะสลับไปกับการจับฉลากแจกของรางวัลจากทางโรงงาน ในงานเลี้ยงปีใหม่ทุกปีนั้น “การแสดง” บนเวทีงานเลี้ยงปีใหม่ดูเหมือนจะกลายเป็นพื้นที่และโอกาสที่กะเทยโรงงานจะสามารถแสดงตัวตนได้อย่างเต็มที่

บนเวทีการแสดง “การแสดง” นับเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ยอมให้อัตลักษณ์ของคนข้ามเพศสามารถแสดงออกได้ ปรีดา เถลิ้มเผ่า กอนันตกุล กล่าวไว้ว่าการแสดงนาฏกรรมนั้นส่วนหนึ่งมาจากการปลดปล่อยผ่อนคลาย เพราะนาฏกรรมเกิดขึ้นมาเพื่อระบายความกดดันภายในไม่ให้ปะทุออกมาเป็นเหตุการณ์ที่รุนแรง การระบายความกดดันนี้อาจมาจากคนในสังคมไม่ได้รับโอกาสเท่าเทียมกับคนอื่น ได้แก่ คนชั้นล่าง ผู้หญิง ผู้อพยพ จึงทำให้ต้องมีการหาช่องทางเพื่อระบายความกดดันภายใน (ปรีดา เถลิ้มเผ่า กอนันตกุล 2534: 9 อ้างใน สหโรจน์ กิตติมหาเจริญ 2556: 169) ดังนั้น การที่ผู้ชายที่มีจิตใจเป็นหญิงได้รับความกดดันมากขึ้นย่อมที่จะต้องหาช่องทางในการระบายออก แต่พื้นที่ทางสังคมก็จะปิดกั้นทางแห่งการระบายออกสำหรับคนกลุ่มนี้ ยกเว้นเสียแต่พื้นที่การแสดงที่ทุกคนรับรู้ร่วมกันว่าเป็นโลกแห่งจินตนาการ โลกของความเพ้อฝัน ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นและจบลงได้ในโลกใบนั้น (สหโรจน์ กิตติมหาเจริญ 2556: 169) อีกทั้งในบริบทของการแสดงมีนัยแห่งความเป็นพื้นที่พิเศษ ที่ความเป็นเพศไม่ใช่เรื่องที่ต้องสืบค้นหาแก่นแท้ เพียงสนใจกับภาพที่ปรากฏและคล้อยตามอย่างพลัดพลิน เป็นเพียงพอ (เปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา 2546: 18)

ราวหกโมงเย็นของค่ำคืนวันงานเลี้ยงปีใหม่ เมื่อโปรแกรมงานเลี้ยงเริ่มขึ้น ในห้องจัดงานของโรงแรมก็คลาคล่ำไปด้วยผู้คนที่แต่งตัวหลากหลายสีสันหลายสไตล์ เนื่องจากคอนเซ็ปของงานเลี้ยงปีใหม่ในปีนี้เป็น “Colorful Party” พิธีกรบนเวทีทำหน้าที่กล่าวทักทายและทำหน้าที่ดำเนินรายการ โดยเริ่มจากการเชิญประธานบริษัทกล่าวเปิดงาน หลังจากนั้นก็เป็นช่วงของการแสดงสลับไปกับการจับของรางวัล ซึ่งรางวัลที่นำมาจับก็คือเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ ที่บริษัทเป็นผู้ผลิตเอง เพียงแต่อาจจะเป็นสินค้าที่มีค่าไม่

สามารถที่จะส่งขายให้กับลูกค้าได้ มูลค่าของรางวัลแต่ละชั้นก็มีหลายราคาตั้งแต่ของราคาถูก ไปจนถึงของที่มีราคาแพง เช่น รางวัลใหญ่ที่เป็นผู้เย็นที่มีราคาประมาณ 4-6 หมื่นบาท ซึ่งโดยส่วนมากเมื่อคนงานจับได้รางวัลเหล่านี้ก็มักจะบอกขายต่อให้กับคนในบริษัทในราคาที่ถูกลงกว่านั้นคือประมาณ 2-3 หมื่น เป็นต้น

การแสดงที่ปรากฏขึ้นบนเวที เป็นการแสดงจากคนงานในบริษัทที่ถูกจัดขึ้นเพื่อแข่งขันหาทีมที่ชนะกิจกรรมการและเพื่อสร้างสีสันให้กับงานเลี้ยง ในวันนั้นมีทีมที่ส่งเข้าแข่งขันจำนวนทั้งสิ้น 6 ทีม มีเพียง 1 ทีมที่ไม่มีกะเทยเป็นตัวแสดง นอกนั้นอีก 5 ทีม มีกะเทยเป็นตัวแสดงมากบ้างน้อยบางแล้วแต่ว่าแต่ละทีมจะจัดสรรกันมา

เป็นที่รู้กันว่าการแต่งกายของผู้แสดงจะมีความแตกต่างไปจากผู้คนทั่วไปที่มาร่วมงาน ชุดที่ผู้แสดงสวมใส่จะเป็นชุดที่เช่าจากร้านเช่าชุด ซึ่งทางบริษัทจะเป็นผู้จัดสรรเงินให้สำหรับค่าชุดทีมละ 6,000 บาท ชุดที่ผู้แสดงสวมใส่ จึงเป็นชุดที่ไม่ได้นำมาสวมใส่กันในช่วงเวลาปกติทั่วไป เพราะเป็นชุดหางเครื่องเพลงลูกทุ่งที่บางชุดก็เป็นกระโปรงบานฟูพอง มีขนนก มีเครื่องประดับเสริมเต็มไปหมด นอกจากนี้ การแต่งหน้าก็เข้มจัดกว่าปกติ ทรงผมที่บางคนอาจใช้วิกผม บางคนอาจเป็นผมจริง แต่สิ่งที่น่าสังเกตประการหนึ่งคือ องค์กรประกอบเหล่านี้ จะเป็นสิ่งที่ถูกหยิบขึ้นมาใช้เพียงช่วงเวลาสั้นๆ ช่วงหนึ่งเพียงเท่านั้นมิใช่สิ่งซึ่งพวกเธอใช้ในชีวิตประจำวันปกติ ชุดที่ฟูพอง กรวยกราย รองเท้าบูทสูง วิกผมยาว ขนนก ขนสัตว์และเครื่องประดับประดาหลายชิ้นทำหน้าที่อำพรางร่างที่ดูเป็นชายสำหรับกะเทยที่ในชีวิตประจำวันอาจจะมีภาพลักษณ์ที่คนทั่วไปมักเรียกกันว่า “กะเทยควาย” “กะเทยหัวโปก” การแต่งหน้าเข้มจัดก็ทำให้พวกเธอสามารถดูดีขึ้นได้เมื่อต้องแสงไฟบนเวที ดังนั้น เวทีการแสดงในงานเลี้ยงปีใหม่จึงเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้กะเทย “หัวโปก” “กะเทยควาย” หรือคู่ด เกย์ กะเทยบางคนทีในชีวิตประจำวันอาจจะได้ไม่มีโอกาสแต่งหญิงได้แต่งหญิง หรือกะเทยที่อาจจะไม่ได้มีภาพลักษณ์สวยเป็นหญิงสอดคล้องกับที่สังคมยอมรับได้สร้างและแสดงตัวตนข้ามเพศในพื้นที่การแสดง แม้จะเป็นช่วงระยะเวลาเพียงสั้นๆ ก็ตาม

ทางโรงงานจะตั้งรางวัลเป็นเงินจำนวนหนึ่งสำหรับทีมที่ได้รางวัลที่ 1-3 ตามลำดับ โดยเงินรางวัลจะมากน้อยลดหลั่นกันลงไป หากแต่ดูเหมือนว่าเงินรางวัลอาจไม่ใช่สิ่งสำคัญเท่ากับโอกาสที่เธอจะได้ขึ้นไปทำการแสดงบนเวทีในการแสดงโชว์ครั้งนี้

ก่อนการแสดงโชว์ในงานเลี้ยงปีใหม่ ผู้เขียนได้มีโอกาสไปดูการซ้อมเต้นของทีมของ “รณเมธ” ซึ่งประกอบด้วยเพื่อนคนงานหญิงจำนวน 2 คน และตัว “รณเมธ” เอง ซึ่งเป็นผู้เต้นตำแหน่งตรงกลาง และมีเพื่อนคนงานชายที่เป็นคนร้องเพลง ทีมของ “รณเมธ” เริ่มซ้อมมาตั้งแต่ช่วงหลังปีใหม่เป็นต้นมา โดยใช้เวลาวางในช่วงวันหยุด และในช่วงที่ออกกะ หรือวันที่ไม่มีโอทีและเลิกงานเร็ว นัดกันมาซ้อมที่ห้องของเธอ สำหรับชุด รองเท้า เครื่องประดับที่ใส่ในการแสดงนั้น “รณเมธ” เป็นคนคิดค้นหาเช่า ซึ่งร้านเช่าอยู่ไกลจากหอพักของเธอประมาณ 40-50 กิโลเมตร เช้าของวันงาน “รณเมธ” ลงทุนลาหยุดงาน 1 วัน เพื่อเตรียมความพร้อมของการแสดงโชว์ เช่นเดียวกับกะเทยอีกหลายๆ คนที่ให้ความสำคัญกับการแสดงโชว์ ตื่นเต้นและเผื่อคอยให้ถึงช่วงเวลาของการแสดง การแสดงบนเวทีงานเลี้ยงปีใหม่จึงถือเป็นช่วงเวลาพิเศษ เป็นพื้นที่พิเศษสำหรับคนข้ามเพศได้แสดงตัวตน/อัตลักษณ์

นอกจากนี้หากพิจารณาในแง่มุมอื่นด้วยก็จะเห็นว่า ในชีวิตการทำงานโรงงาน พวกเธอมักถูกมองเป็นแค่หน่วยการผลิตหนึ่งๆ เป็นแรงงานที่มีทักษะต่ำและมีสถานภาพที่อยู่ลำดับล่างสุด (Low Skill and Low Status) ในโรงงาน “การแสดง” ยังอาจมองได้ว่าเป็นเสมือนพิธีกรรมอย่างหนึ่งที่ช่วยให้เธอสามารถเปลี่ยนผ่านจากสถานภาพของการเป็นแรงงานทักษะต่ำและมีสถานภาพอยู่ขอบล่างสุด ไปสู่การมีตัวตนในแบบอื่นๆ ได้ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ

ท่าเต้นของพวกเธอบนเวทีสะท้อนให้เห็นถึงการมีความคิดสร้างสรรค์ ส่วนความพร้อมของการเต้นสะท้อนให้เห็นว่ามีการฝึกซ้อมและเตรียมการมาเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ความสวยงามของท่าเต้นยังสะท้อนให้เห็นการมีทักษะและความสามารถพิเศษของพวกเธอ ภาพรวมของการแสดงโชว์ในค่ำคืนนั้นทั้งเสื้อผ้า หน้าผม และลีลาการเต้น มีอำนาจสะกดสายตาผู้ชมให้จ้องมองมาที่พวกเธอ บ้างก็มีการมาร่วมสนุกสนานไปกับจังหวะเพลง และเพลิดเพลินกับการแสดงบนเวที

สำหรับพวกเธอแล้วของรางวัลและการได้ชนะเป็นที่ 1 อาจไม่สำคัญเท่ากับการที่พวกเธอได้มีโอกาสที่จะแสดงออกซึ่งตัวตนและความสามารถในแบบที่พวกเธอเป็น หรือความภาคภูมิใจอาจมีได้อยู่ที่ของรางวัลที่พวกเธอได้รับหากแต่อยู่ที่เสียงปรบมือและการแสดงถึงการให้ความยอมรับในความสามารถของพวกเธอ การที่เพื่อนร่วมงานขอถ่ายรูปคู่กับพวกเธอถือได้ว่าเป็นปฏิกิริยาตอบรับที่ดีที่ทำให้พวกเธอรู้สึกมีตัวตน และรู้สึกภาคภูมิใจ

นอกจากนี้ยังน่าสังเกตว่าไม่แต่เพียงกะเทยบนเวทีเท่านั้นที่จะมีช่วงเวลาที่จะได้แสดงออกซึ่งตัวตนข้ามเพศ แต่เพื่อนของผู้เขียนเองซึ่งปกติเมื่ออยู่ที่โรงงานก็จะเปิดเผยกับเพื่อนร่วมงานว่าเป็นอะไร แต่เมื่อกลับบ้านก็จะไม่แสดงอาการ “ออกสาว” แม้ว่าแม่และพี่สาวของเขาจะรู้อยู่บ้างว่าเขาเป็นเพศอะไร แต่ในวันนั้นเขาเลือกแนวการแต่งกายแบบ “เจ้าเมี่ยงเจ็ด” ซึ่งเป็นตัวละครที่เป็นกะเทยในละครหลังข่าวเรื่อง “มาดามดัน” และผู้เขียนก็เป็นคนที่ไปช่วยเลือกซื้อชุดและเครื่องแต่งกายเหล่านั้นเองด้วยในงานนอกจากชุดแต่งกายที่เลียนแบบ “เจ้าเมี่ยงเจ็ด” แล้ว เขายังสวมบทบาทคาแรคเตอร์ “เจ้าเมี่ยงเจ็ด” เวลาที่มีใครๆ ขอถ่ายรูปอีกด้วย

ภาพที่ 4.1 การแต่งกายข้ามเพศบนเวทีการแสดงในงานเลี้ยงปีใหม่

ด้านล่างเวที ทางโรงงานจะจัดให้คนงานที่อยู่ในแผนกเดียวกันนั่งโต๊ะเดียวกันเรียงรายเป็นร้อยโต๊ะ โดยในงานจะมีอาหารและเครื่องดื่มจำพวกน้ำอัดลม เบียร์สดมาเสิร์ฟถึงโต๊ะ คนงานเพลิดเพลินกับการดื่มกิน และฟังดนตรี บ้างก็ออกไปเต้นหน้าเวทีซึ่งบางช่วงจะมีโคโยตี้สาวสวยเช็กเข้ามาเต้นโชว์สร้างความสนุกสนาน

ตัวตนกะเทยที่นำเสนอให้เห็นความสวยงามมิได้มีเฉพาะเพียงบนเวที หากแต่ด้านล่างเวทีก็จะพบว่ากะเทยที่มีได้ขึ้นไปแสดง แต่ก็ “จัดเต็ม” แต่งตัว แต่งหน้ากันสวยงามไม่ยอมแพ้บนเวทีการแสดงเช่นกัน เสื้อผ้า หน้า ผมที่บรรจงเลือกสรรมาตกแต่งร่างกายจนดูเหมาะสมสวยงามเหมือนผู้หญิง งานเลี้ยงปีใหม่จึงถือได้ว่าเป็นช่วงเวลา และ โอกาสที่

กะเทยโรงงานจะได้แสดงตัวตนกะเทยที่สวยงามทันสมัย การรู้จักแต่งตัวให้เข้ากับบุคลิกภาพ รูปร่างของเธอและเข้ากับยุคสมัย รวมถึงการรู้จักเลือกเครื่องสำอางและเทคนิคการแต่งหน้าที่พอออกมาดูสวยงาม “ไม่เยอะ” เกินไป ทำให้ดูสวยและเหมือนผู้หญิง แสดงให้เห็นว่าพวกเธอมี “ทุนทางวัฒนธรรม” ผู้เขียนช่วยเพื่อนแต่งหน้าซึ่งก็ออกมาไม่สวยเท่าไร เนื่องจากไม่มีความรู้เรื่องการเลือกเครื่องสำอางและทักษะ/เทคนิคการแต่งหน้า ตรงนี้ถึงได้รู้ว่า การจะแต่งหน้าให้สวย เป็นเรื่องยากและจำเป็นต้องอย่างยั้งที่ต้องมี “ทุนทางวัฒนธรรม” ในแง่ที่ต้องรู้ในเรื่องของการเลือกใช้เครื่องสำอางและรู้เทคนิคในการแต่งหน้า ซึ่งพวกเธอต้องปรับตัวและเรียนรู้เรื่องเหล่านี้เมื่อย้ายเข้ามาอยู่ในสังคมแห่งใหม่

นอกจาก งานเลี้ยงปีใหม่จะเป็นพื้นที่สำหรับนำเสนอตัวตนที่สวยงามทันสมัย (Modern beauty) ของกะเทยโรงงานแล้ว มันยังอาจนำไปสู่เรื่องของความสัมพันธ์ทางเพศ (sexual relation) ต่อจากนั้นด้วย ในคำกล่าวนั้น “มีว” เธอแต่งสวยจัดเต็มด้วยชุดเสื้อ-กระโปรงรัดรูป รองเท้าส้นสูง เธอบอกว่ามีผู้ชายมาขอเบอร์โทรเธอถึง 3 คน ซึ่งหลังจากงานเลี้ยงนั้นก็อาจจะมีสานสัมพันธ์กันต่อไป เช่น การนัดกันไปเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวยามราตรี ผับ บาร์ตอ ซึ่งโดยมากเมื่อคนงานเลิกจากงานเลี้ยงแล้ว ก็มักไปเที่ยวผับที่อยู่ในละแวกนิคมซึ่งอยู่ใกล้ที่พักของพวกเขาต่อ ซึ่งพื้นที่ตามสถานที่ท่องเที่ยวยามราตรีเหล่านี้ ก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่กะเทยจะสามารถสร้างและตัวตนได้อย่างอิสระ รวมถึงเป็นพื้นที่ของการปฏิสัมพันธ์และการก่อร่างสร้างความสัมพันธ์ทางเพศ ซึ่งอาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์กันทั้งแบบชั่วคราว และที่สานความสัมพันธ์ต่อในแบบคู่รัก

4.2.2 กิจกรรมท่องเที่ยวประจำปี: “บัวลา” ผู้หยิบใช้และนำเสนอความตลกเพื่อเปิดพื้นที่ทางสังคม

นอกเหนือจากงานปีใหม่แล้ว ยังมีกิจกรรมอื่นๆ ที่เปิดโอกาสให้กะเทยได้นำเสนอตัวตน อย่างในกรณีของ “บัวลา” “ความตลก” ของรูปร่างหน้าตาและอัตลักษณ์ภายนอกในสายตาของคนทั่วไป ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อใช้สร้างพื้นที่ทางสังคม และสร้างตัวตนในรูปแบบหนึ่ง

“บัวลา” กะเทยรูปร่างสันทัด สูงประมาณ 160 ซม. หน้าผากเปิดกว้าง โดยรวมจัดได้ว่าเธอเป็นกะเทยที่รูปร่างหน้าตาไม่ค่อยสะสวย และมักจะถูกหัวหน้านางานและเพื่อน

ร่วมงานแซวเล่นอยู่บ่อยๆ ครั้งแรกที่มีผู้เขียนเจอกับบัวลา เธอไว้ผมยาวประมาณบ่า แต่หลังจากที่เธอป่วยจนต้องกลับไปพักรักษาตัวที่จังหวัดอุบลราชธานี กลับมาอีกครั้งเธอตัดผมสั้น แต่ก็แสดงกิริยาท่าทางให้พอสังเกตเห็นได้ว่าเป็นกะเทย

ก่อนจะย้ายออกจากหมู่บ้านไปทำงานต่างจังหวัด “บัวลา” ก็ช่วยทางบ้านหาเงินด้วยการรับจ้างทั่วไปในละแวกบ้าน การทำงานหนักมาตลอดมาทำให้เธอมีรูปร่างที่ดูกำยำ ลำสันเหมือนผู้ชายทั่วไป อีกทั้ง “บัวลา” เองไม่เคยคิดจะเปลี่ยนแปลงร่างด้วยการกินหรือฉีดฮอร์โมน ภาพลักษณ์ของบัวลาในสายตาของเพื่อนๆ ในโรงงานจึงดูตลกโปกฮา

ในกิจกรรมออกกำลังกายระหว่างที่ปฐมนิเทศพนักงานใหม่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลให้ “บัวลา” ขึ้นมาบนเวทีนำเต้น บัวลาล่าว่า...

“ตอนนั้นขึ้นไปซ้อมออกกำลังกายบนเวที แล้วก็เต้นท่า “กิ้นด๊ับ” เด๋วๆ เค้าก็ฮากันมากเลย เค้าเลยเรียกกิ้นซี่ ดั่งดั่ง แล้วก็ดั่งเลย รู้จักกันทุกคน มีแต่คนชมว่า ท่าเต้นน่ารัก เต้นน่ารักดี” (สัมภาษณ์บัวลา, 29 มีนาคม 2556)

นับจากนั้นเธอก็กลายเป็นที่รู้จักของคนในโรงงานอย่างกว้างขวาง และได้รับฉายาว่า “กิ้นซี่ ดั่งดั่ง” เธอตระหนักดีว่าท่าเต้นที่แสดงออกไป เป็นท่าทางที่ตลก และจะทำให้เกิดเสียงหัวเราะ แต่กระนั้นเธอก็เลือกที่จะหยิบใช้ภาพความตลกเพื่อสร้างตัวตนและพื้นที่ทางสังคมและใช้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในโรงงาน

อีกเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าเธอได้เลือกหยิบใช้ตัวตนความเป็นคนตลกมานำเสนอเพื่อเปิดพื้นที่ก็คือ ในตอนที่มีการจัดท่องเที่ยวประจำปีของบริษัท ในงานเลี้ยงตอนกลางวัน มีการจัดประกวดกะเทย โดยจะให้กะเทยแต่งหญิงแล้วขึ้นไปร้องหมอลำซี้บนเวที จากนั้นก็ให้ผู้ชมด้านล่างเป็นผู้โหวตโดยการโห่ หากผู้เข้าประกวดคนไหนได้รับเสียงโห่ดังที่สุด จะเป็นผู้ได้รับรางวัล เหตุการณ์นี้ “บัวลา” เองก็รู้ตัวดีว่าตนเองอาจจะโดนโห่ดังที่สุด แต่เพื่อสร้างสีสันและความสนุกสนาน เธอก็ลุกขึ้นมาแต่งหญิงขึ้นประกวด ผลออกมาปรากฏว่า “บัวลา” ได้รับเสียงโห่ดังที่สุดจริงๆ เธอเป็นผู้ชนะและได้รับรางวัลเป็นเหล้า 1 กลม

กรณีของ “บัวลา” ได้สะท้อนให้เห็นว่าเธอเป็นผู้ที่พลิกสร้างความหมายใหม่ให้กับตัวตนในฐานะของผู้ที่สร้างสีสันบรรยากาศให้กับโรงงานที่โดยมากจะเต็มไปด้วย

ความตึงเครียด เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลคนหนึ่งบอกกับผู้เขียนว่าคนงานในสายการผลิตก็ชอบเนื่องจากสามารถสร้างสีสันความครื้นเครงให้กับโรงงานได้ นอกจากนี้คนงานกะเทศคนหนึ่งเคยบอกกับผู้เขียนว่าหัวหน้างานหลายไลน์ก็อยากได้พวกเธอไปทำงานด้วย เพื่อให้การทำงานในไลน์นั้นสนุกสนานครื้นเครง มีสีสันไม่ตึงเครียด

ดังนั้นหากมองกะเทศเป็นองค์ประธาณก็จะเห็นว่าพวกเธอมิได้ตกเป็นเหยื่อของการถูกทำให้กลายเป็นตัวตลกน่าขำขันแต่ฝ่ายเดียวเสมอไป หากแต่ในบางวาระพวกเธอเองกลับเลือกหยิบใช้ภาพลักษณ์เดิมมานำเสนอเพื่อสร้างตัวตนและพื้นที่ทางสังคมโดยให้ความหมายใหม่กับตัวตนดังกล่าวในฐานะผู้สร้างสีสันให้กับโรงงาน ซึ่งเมื่อเทียบเคียงกับกรณีของ “sexy pancake” กะเทศที่กำลังโด่งดังอยู่ในสังคมออนไลน์อยู่ในขณะนี้ด้วยภาพลักษณ์ของกะเทศชนบทที่ไม่ได้มีความสวยและความเป็นหญิงที่สอดคล้องกับที่สังคมให้การยอมรับ ก็จะเห็นว่าเธอประสบความสำเร็จอย่างมากในการเลือกหยิบใช้ตัวตนกะเทศที่คนทั่วไปมองว่าแปลก ตลก น่าขำขันมาใช้เพื่อสร้างตัวตนและพื้นที่ ปัจจุบัน คุณหนึ่งหรือในนาม sexy pancake โด่งดังและมีผู้ที่ติดต่อให้เธอไปแสดงตามผับ หรือสถานที่ท่องเที่ยวยามค่ำคืน บ้างก็ติดต่อให้ช่วยโฆษณาสินค้า นำมาซึ่งรายได้จำนวนมาก

4.2.3 แฟชั่นโชว์ชุดประดิษฐ์จากของเสียในไลน์ผลิต

ในกระบวนการผลิตมักมีสิ่งที่ไม่ดีที่โรงงานเรียกว่า “เวสต์” (Waste) หรือของเสียจากการผลิต หรือบางทีจะเรียกว่า NG (No Good) ซึ่งบ่อยครั้งที่ “ของเสีย” เหล่านี้เกิดจากตัวคนงานเป็นผู้ทำ เช่น การปรับตั้งค่าเครื่องจักรผิด การผสมส่วนประกอบที่ผิด เป็นต้น ซึ่งในแต่ละปีบริษัทจะสูญเสียกำไรไปกับ “ของเสีย” เหล่านี้ค่อนข้างมาก บริษัทจึงจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ให้คนงานช่วยกันลดของเสีย โดยในวันนั้น “โรงงานเฟอร์ชิส” หยุดงาน 1 วัน เพื่อจัดกิจกรรมรณรงค์ลดของเสีย ซึ่งภายในงานจะมีเกมส์ และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างจิตสำนึกให้คนงานทำงานอย่างระมัดระวังให้เกิดของเสียน้อยที่สุด มีการประดิษฐ์หุ่นยนต์จากชิ้นส่วนที่เป็นของเสียจากในไลน์ และกิจกรรมประดิษฐ์ชุดที่ทำจากของเสียในแต่ละไลน์แล้วนำมาเดินแฟชั่นโชว์บนเวที

เนื่องจากงานนี้ต้องการสีสันและดึงดูดความสนใจพนักงานในโรงงาน ทำให้งานนี้กะเทศเป็นผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การออกแบบชุดจากของเสียในไลน์ กะเทศที่มีทักษะการแต่งหน้าทำผมอย่าง “มั่ว” ก็จะช่วยแต่งหน้าทำผมให้กับนางแบบทุกคนอยู่

ด้านหลังของเวที “ไอซ์” กะเทยซึ่งมีความกล้าพูดกล้าแสดงออก ก็รับบทบาทเป็นพิธีกร งานนี้จึงกลายเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้กะเทยแสดงความสามารถเฉพาะตัว ทั้งทักษะในการออกแบบชุด (Designer) ทักษะในการแต่งหน้าทำผม (Make up Artist) และทักษะในการพูดการเป็นพิธีกร

นางแบบแต่ละคนเมื่อขึ้นมายืนบนเวทีแล้ว จะต้องนำเสนอชุดของตนเองว่าเป็นชุดอะไร ประดิษฐ์มาจากของเสียจากไลน์ไหน ในชุดมีส่วนไหนของเสียอะไรบ้าง นอกจากนี้พวกเขายังทำหน้าที่เป็นผู้รณรงค์ให้คนงานช่วยกันลดของเสียโดยการบอกว่าควรจะต้องระมัดระวัง หรือควรปฏิบัติตัวอย่างไรเพื่อหลีกเลี่ยงการทำให้เกิดของเสียขึ้นในระหว่างกระบวนการผลิต กิจกรรมลักษณะนี้เทียบเคียงได้กับการฝึกอบรมจิตสำนึกเพื่อให้คนงานตระหนักและช่วยกันลดของเสีย เพียงแต่รูปแบบการฝึกอบรมอาจจะน่าเบื่อและไม่ดึงดูดเร้าใจคนงานเท่ากับการจัดกิจกรรมรณรงค์ในลักษณะนี้ ในบริบทที่โรงงานต้องการสื่อสารและดึงดูดความสนใจให้คนงานหันมาฟัง ความเป็นเพศหรือตัวตนข้ามเพศของกะเทยก็จะถูกนำมาใช้เพื่อสร้างบรรยากาศของกิจกรรมอยู่อย่างต่อเนื่อง พื้นที่กิจกรรมของโรงงานจึงกลายเป็นพื้นที่ที่กะเทยจะสร้างและแสดงตัวตนได้

ภาพที่ 4.2 การเดินแฟชั่นโชว์ชุดประดิษฐ์จากของเสีย

4.3 ตัวตนในสถานที่ท่องเที่ยวยามราตรี

สิ่งที่เติบโตไปพร้อมๆ กับการขยายตัวของโรงงานและจำนวนแรงงานอุตสาหกรรมก็คือ สถานที่ให้ความบันเทิงเรีงรมย์ เนื่องจากสถานที่เหล่านี้จะทำหน้าที่ “ผลิตซ้ำแรงงาน” (Reproduction) ทำให้แรงงานที่เบื่องานจากการทำงานซ้ำซาก จำเจทุกวัน ได้มีกำลังแรงงานที่จะไปทำงานได้เรื่อยๆ ดังนั้นจะเห็นว่าเมื่อมีโอกาสคนงานส่วนใหญ่จะใช้เวลาในการหาความสุขสำราญจากการกินและเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยวยามราตรีในละแวกนิคม เป็นพื้นที่หนึ่งที่ทำให้ความบันเทิงแก่คนงานซึ่งทำงานเหนื่อยและหนักมาทั้งอาทิตย์ คนงานจะเลือกไปท่องเที่ยวยามราตรีกันมากในช่วงสิ้นเดือน โดยเฉพาะคืนวันเสาร์ของสิ้นเดือนในช่วงที่เงินเดือนออกแล้ว เนื่องจากสำหรับคนที่เข้ากะกลางวัน ก็จะเลิกงานเย็นวันเสาร์ และหยุดงานวันอาทิตย์ ส่วนคนที่เข้ากะกลางคืน ก็จะออกกะมาตั้งแต่เช้าวันเสาร์ ก็จะได้พักผ่อนในช่วงกลางวัน กะเทยซึ่งอาจจะอยู่คนละกะกันกับเพื่อนก็จะสามารถรวมตัวกันได้ในวันเสาร์ช่วงปลายเดือน เพื่อไปเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวเทือกนี้

4.3.1 ผับ

“ผับ” นับเป็นพื้นที่กิจกรรมสมัยใหม่ (Modern Activity) สำหรับหนุ่มสาวโรงงานในนิคมซึ่งวัตถุประสงค์หลักของการไปเที่ยวผับก็คือ เพื่อการรวมกลุ่มเพื่อนและไปสนุกสนานผ่อนคลายความเครียด ความเหนื่อยล้าและความเบื่องานจากการทำงาน ซึ่งคนงานส่วนใหญ่จะไปกันเป็นกลุ่ม โดยจะแชร์ค่าใช้จ่ายคนละประมาณ 200-300 บาทต่อครั้ง สำหรับกะเทยโรงงานแล้ว “ผับ” นอกจากจะเป็นพื้นที่ที่ให้ความบันเทิงเรีงรมย์ พักผ่อนหย่อนใจจากการทำงานแล้ว มันยังเป็นพื้นที่ของการรวมกลุ่มเพื่อนที่อยู่ต่างโรงงาน พื้นที่ของการแสดงตัวตน และเป็นพื้นที่ที่มีการปฏิสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายอีกด้วย

ปัจจุบันผับในละแวกนิคมอมตะซิตี้ ที่คนงานนิยมไปเที่ยวกันนั้นมีอยู่ประมาณ 4 ผับ คือ ตะวันแดง จันทร์กระจ่าง ชีทรุ และตำนานชล ขึ้นอยู่กับใครจะชอบแนวเพลงแบบไหน แต่คนจะแน่นขนัดทุกผับในช่วงสิ้นเดือนเนื่องจากเป็นช่วงที่เงินเดือนโรงงานออก และส่วนมากกะเทยจะนัดกันในคืนวันเสาร์ เนื่องจากบางคนเข้ากะไม่ตรงกัน หรือบ้างก็ย้ายไปอยู่โรงงานอื่นที่เวลาทำงานไม่ตรงกัน ดังนั้นคืนวันเสาร์จึงดูจะเหมาะสมที่สุดที่พวกเธอจะรวมกลุ่มเพื่อนได้ เนื่องจากผู้ที่เข้ากะกลางวันที่ไปทำโอ

ที่เก็ลิกงานพอดี้ ส่วนผู้ที่เข้ากะกลางคืนเมื่อออกกะมาตอนเช้าวันเสาร์ก็ได้พักผ่อนช่วงกลางวัน และสามารถไปตระเวนราตรีได้ในช่วงคําคินนั้นได้ การรวมกลุ่มในลักษณะนี้มีความสำคัญยิ่ง เพราะการรวมกลุ่มจะสร้างให้เกิดอัตลักษณ์ร่วมหมู่ (Collective Identity) ที่ทำให้กะเทยมีความมั่นใจที่จะเผชิญกับสายตาของคนรอบข้างและเผชิญกับโลกภายนอกมากขึ้น

“ผับ” จึงเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ให้อิสระภาพในการแสดงออกซึ่งตัวตนและอัตลักษณ์ข้ามเพศได้อย่างเต็มที่ เป็นพื้นที่อีกพื้นที่หนึ่งที่พวกเธอจะสามารถนำเสนอความสวยงามและความเป็นหญิงผ่านการแต่งเนื้อตัวร่างกายได้ ดังนั้น หัวค่ำในคําคินวันที่จะออกไปเที่ยวผับจะเป็นช่วงเวลาที่พวกเธอให้ความสำคัญกับการประชันโฉมแต่งตัวและหน้าจอนสวยเซ็กซี่ ซึ่งการแต่งเนื้อตัวร่างกายที่สวยงามจะส่งผลต่อการดึงดูดสายตาของชายหนุ่มที่ไปเที่ยวผับ ความสวยของพวกเธอจะนำไปสู่การก่อร่างสร้างความสัมพันธ์ทางเพศทั้งในรูปแบบการมีเพศสัมพันธ์แบบ One Night Stand ที่จบลงภายในคําคินเดียวหรือบางคู่ที่อาจจะสืบสานความสัมพันธ์ต่อไปในลักษณะที่เป็นคู่รักกัน

นอกจากนี้ ความสวยจะสามารถทำให้เธอ “เป็นต่อ” ในความสัมพันธ์กับผู้ชายในคําคินนั้นได้ กะเทยหลายคนจึงมองว่าตนเองสวยพอที่จะ “ไม่ต้องเลี้ยงเหล้า” หรือจ่ายเงินให้ผู้ชายเพื่อแลกกับการมีเพศสัมพันธ์ด้วย แต่กลับเป็นฝ่ายผู้ชายต่างหากที่จะต้องเลี้ยงพวกเธอ เป็นคนมา “จิก” พวกเธอ หรือ หากพวกเธอพึงพอใจใครก็สามารถจะไป “จิก” ได้ โดยที่ไม่ต้องใช้เงินเป็นตัวแลกเปลี่ยน (จะขอยกไปกล่าวถึงอย่างละเอียดในบทที่ 5)

“แจ็กเกอร์” เป็นกะเทยอีกคนหนึ่งที่ได้จัดได้ว่าร่างเล็ก สวยและดูเหมือนผู้หญิง เธอเล่าให้ฟังว่าสัญลักษณ์เริ่มต้นที่ทำให้เธอรู้ว่าผู้ชายคนไหนเริ่มจะสนใจเธอ ก็คือเขาจะมองต่อจากนั้นเขาก็จะเดินเข้ามาทักทายขอชนแก้วและพูดคุยด้วยชักระยะหนึ่งก็อาจจะมีการจับมือจับมือเธอ แต่เธอจะไม่เป็นฝ่ายเข้าไป “จิก” ผู้ชายก่อน ส่วนหนึ่งเธอบอกว่าเธอไม่มั่นใจ เนื่องจากเธอเป็นคนตาเหล่ ดังนั้นเวลาไปเที่ยวผับเธอก็จะเอาหมูปิดตาไว้ข้างหนึ่ง และไม่พยายามจ้องมองใครก่อน ซึ่งความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นต่อจากนั้นก็เมื่อผับเลิกแล้วกะเทยกับผู้ชายที่ชอบพอกันก็จะพากันไปต่อ

สถานที่สำหรับปลดปล่อยอารมณ์ปรารถนาทางเพศของทั้งสองฝ่ายอาจเป็นห้องพักของใครคนใดคนหนึ่ง แต่บ่อยครั้งที่ต้องเป็นห้องของกะเทยเนื่องจากผู้ชายเหล่านั้นบางคนก็มีเมียผู้หญิง และกลัวว่าเมียผู้หญิงของตนจะจับได้ ดังนั้น ระหว่างที่เมียกลับบ้านที่ต่างจังหวัดก็เป็นช่วงเวลาที่ยุชายจะแอบมามีความสัมพันธ์ทางเพศกับกะเทย โดยผ่านการมาท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวยามราตรีในละแวกนิคมอุตสาหกรรม

เคยมีครั้งหนึ่งที่ “แจ็กเกอร์” และเพื่อนกะเทยของเธอไปเที่ยวผับแล้วตกลงปลงใจกับชายที่พวกตนถูกใจกันคนละคู่ เมื่อผับเลิกก็พากันมามีเพศสัมพันธ์กันที่ห้องเธอ โดยใช้สถานที่เดียวกันเพียงแต่คนละมุมห้องและปิดไฟมืด บางครั้งถ้าดึกมากผู้ชายก็จะนอนที่ห้องเธอแล้วตื่นไปตอนเช้าตรู่ บางคู่ก็อาจมีเพศสัมพันธ์กันมากกว่าหนึ่งครั้งในคืนเดียว ซึ่งการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างกะเทยกับผู้ชายเช่นนี้นับว่าเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ได้ผิดแปลกอะไรในสังคมนิคมอุตสาหกรรม “กล้วย” ยังเคยเล่าให้ฟังว่า บางครั้ง “เจเจ” (ซึ่งพักอยู่ห้องเดียวกัน) ก็เคยพาผู้ชายมานอนและมีเพศสัมพันธ์กันในขณะที่เธอ (กล้วย) ก็นอนคุยโทรศัพท์กับแฟนหนุ่มของเธอบ่อยครั้ง ประหนึ่งว่าการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายกับกะเทยเป็นที่รับรู้กันอย่างเปิดเผย มิได้ถือว่าเป็นเรื่องผิดแปลกอะไร นอกจากนี้ บ่อยครั้งที่ความสัมพันธ์ระหว่างกะเทยกับผู้ชายอาจจะสืบสานกันต่อไป จนพัฒนาเป็นความสัมพันธ์แบบคู่รัก และในที่สุดก็ย้ายไปพักอยู่ร่วมกันเป็นคู่ แล้วก็รักๆ เลิกๆ เป็นเรื่องธรรมดาเหมือนคู่รักทั่วไป

4.3.2 หน้าอ่านหมอลำ

หมอลำเป็นการแสดงพื้นบ้านท้องถิ่นอีสาน ถ้าเปรียบการแสดงหมอลำก็คล้ายกับการแสดงลิเกของภาคกลาง หมอลำมีหลายประเภท ได้แก่ หมอลำพื้นบ้าน หมอลำกลอน หมอลำหมู หมอลำเพลิน และหมอลำผีฟ้า และแบ่งตามลักษณะทำนองของการลำ เช่น ลำเต้ย ลำกลอน ลำเรื่อง ลำเรื่องต่อกลอน ลำเพลิน ลำซิ่ง เป็นต้น (ลำลี รักสุทธิ 2551 อ้างใน พรเทพ แพรขาว 2556: 62)

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันหมอลำได้พัฒนารูปแบบการแสดงให้ทันสมัยมากขึ้นและเรียกตัวเองว่า “คอนเสิร์ตหมอลำ” โดยจะนำเพลงลูกทุ่งอีสานและหางเครื่องจำนวนมากมาประกอบการแสดง และนักร้องก็จะแต่งตัวคล้ายลิเก หรือแต่งตัวทันสมัยเหมือนนักร้องเพลงป๊อป การปรับเปลี่ยนนี้สร้างความสนุกสนานบันเทิงให้กับคอนเสิร์ตหมอลำในปัจจุบัน ซึ่งหมอลำเป็นมหรสพที่ให้ความบันเทิงกับผู้คนในชุมชนอีสานมาช้านาน

นาน “ลูกอีสาน” (บุคคลที่ถือกำเนิดในดินแดนอีสาน) ทุกคนรู้จักหมอลำเป็นอย่างดี พื้นที่บริเวณหน้าเวทีหมอลำ “คนอีสานจะเรียกว่า “หน้าฮ้าน” เป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น ตั้งวงสนทนา พบปะพูดคุยกัน ตั้งวงดื่มสุรา เต้นรำ เป็นต้น (พรเทพ แพรขาว 2556: 62)

หลังฤดูฝน ย่างเข้าสู่ฤดูแล้งวงดนตรีหมอลำจะสลับสับเปลี่ยน หมุนเวียนกันมาเปิดการแสดงที่หมู่บ้านห้วยปราบ ซึ่งอยู่ในละแวกนิคมอมตะซิตี้และนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด วงหมอลำที่มาเปิดการแสดงในนิคมบ่อยๆ ได้แก่ วงประถมบันเทิงศิลป์ วงระเบียบวาทศิลป์ และวงบัวผัน ทั้งโส เป็นต้น ซึ่งการแสดงคอนเสิร์ตหมอลำที่มาจัดแสดงภายในนิคมฯ มักจะมีในช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ โดยเริ่มแสดงตั้งแต่ช่วงหัวค่ำจนถึงประมาณเที่ยงคืน ผู้เข้าชมจะเสียค่าเข้าชม 120 บาท ซึ่งก็ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากคนงานในนิคมละแวกนั้นจำนวนกว่า 80% เป็นคนอีสาน

ในบริบทที่คนงานชาวอีสานอพยพย้ายถิ่นจากอีสานมาอยู่ในสังคมเมืองอุตสาหกรรม ซึ่งมีลักษณะความเป็นปัจเจกค่อนข้างสูง อีกทั้งระบบโรงงานอุตสาหกรรมที่พยายามทำให้แรงงานมีสถานภาพที่เป็นปัจเจกชนเพื่อง่ายต่อการควบคุม (อานันท์ กาญจนพันธุ์ 2549: 52) การทำงานในโรงงานที่มีการควบคุมทั้งพื้นที่และเวลาอย่างเข้มงวด ระบบการทำงานแบบ “กะ” (Shift system) ทำให้การรวมกลุ่มเพื่อแสดงอัตลักษณ์รวมหมู่อาจจะเกิดขึ้นได้ค่อนข้างยาก การพิจารณาการรวมกลุ่มของคนงานในพื้นที่นอกโรงงานจึงมีความสำคัญ การไปดูหมอลำอาจถือได้ว่าเป็นการรวมกลุ่มเพื่อแสดงอัตลักษณ์รวมหมู่ (Collective Identity) อีกรูปแบบหนึ่งของแรงงานชาวอีสาน

ในชนบทอีสานเวลาที่มีเวทีหมอลำมักจะพบการรวมตัวกันของกะเทยตามหน้าฮ้าน หมอลำจำนวนมาก กะเทยอีสานจะใช้พื้นที่หมอลำเป็นแหล่งนัดพบและรวมตัวกันเพื่อพบปะเพื่อนกะเทย ถามไถ่ถึงชีวิตความเป็นอยู่ของกันและกัน เพื่อแต่งตัวมาอวดกัน เพื่อมาเต้นตามเพลงที่เร้าใจและแสดงอาการสนุกสนาน “หน้าฮ้านหมอลำ” จึงเป็นพื้นที่ที่กะเทยในชนบทอีสานใช้แสดงตัวตนทางเพศ กะเทยบางคนบอกว่าหมอลำคือ “เทศกาลแต่งหญิง” เพราะในชีวิตประจำวันของพวกเธอไม่ค่อยมีโอกาสดูด้วยเงื่อนไขหลายๆ อย่างไม่เอื้อ เช่น การทำอาชีพรับจ้างหาเช้ากินค่ำ อาชีพใช้แรงงานในภาคการเกษตร ฯลฯ หน้าฮ้านหมอลำจึงเป็น “พื้นที่พิเศษ” ที่กะเทยจะแสดงตัวตนทางเพศนอกกรอบ และเป็นพื้นที่ซึ่งความสัมพันธ์ทางเพศและเพศสัมพันธ์แบบนอกกรอบจะสามารถเกิดขึ้นได้ (พรเทพ แพรขาว 2556)

หน้าอ่านหมอลำที่มาตั้งทำการแสดงในละแวกนิคมฯ จึงเป็นที่ซึ่งพื้นที่ทางกายภาพ และพื้นที่ทางสังคมซ้อนทับกันอยู่ กะเทยโรงงานซึ่งถือว่าเป็นชนกลุ่มน้อยทางเพศใน สังคมโรงงาน ใช้พื้นที่นอกโรงงานอย่าง “หน้าอ่านหมอลำ” เพื่อรวมกลุ่มกันในการ แสดงอัตลักษณ์รวมหมู่และยืนยันการมีตัวตนที่ยังคงเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของ ชุมชนชาวอีสาน นั่นก็คือ “หมอลำ” กะเทยผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งบอกกับผู้เขียนว่าถ้า อยากรู้ว่าในนิคมฯ มีกะเทยมากขนาดไหน ให้ไปดูตามเวทีหมอลำ เพราะนั่นคือ สถานที่ที่กะเทยอีสานจะมารวมกันมากที่สุด

“ถ้าจะเจอกะเทยเยอะๆ ที่ต้องไปตามหมอลำ ตามวัด ข้างวัด ห้วยปราบเวลามีวงดังๆ มา ในงานจะมีกะเทยครึ่งหนึ่งเลย ที่เหลือก็จะเป็นผู้ชายแล้วก็ผู้หญิงเจ็ดสิบสามสิบ (70/30)” (สัมภาษณ์เจาะ, 30 เมษายน 2557)

หน้าอ่านหมอลำที่หมุนเวียนกันมาจัดการแสดงในละแวกนิคมฯ จึงเป็นพื้นที่ของการ แสดงอัตลักษณ์ของกะเทยโรงงานอีกพื้นที่หนึ่ง และยังเป็นพื้นที่ของการปฏิสัมพันธ์/ ความสัมพันธ์ระหว่างกะเทยกับผู้ชายด้วย

น่าสังเกตว่าการสร้างและแสดงออกตัวตนของกะเทยในพื้นที่บันเทิงเริงรมย์อย่างผับ และหน้าอ่านหมอลำใน 2 บริบทคือในบริบทเมืองและในชนบทมีความแตกต่างกัน จากงานศึกษาเรื่องเพศวิถีกะเทยอีสานในพื้นที่หมอลำ ของพรเทพ แพรขาว พบ วัฒนธรรมการแต่งตัวที่เรียกว่า “ฟ้าขาด” ซึ่งเป็นลักษณะการแต่งกายที่เกินจริง โดด เด่นแปลกตาเพื่อระบุดัตลักษณ์ให้ “ผู้บ่าว” รับรู้ว่าตนเป็นกะเทย “ไม่ใช่ผู้หญิง” อัน นำไปสู่ความสัมพันธ์ทางเพศต่อไป ผู้ชายเองก็จะมีวิธีการแยกแยะระหว่างกะเทยกับ ผู้หญิงเพื่อไม่ให้ “หยาบผิด” เหมือนคำให้สัมภาษณ์ของชายคนหนึ่งว่า “ดูออกครับ ส่วนมากผมจะสังเกต ช่วงแขนช่วงขา เพราะผู้หญิงตรงนี้นั้นเล็กและเรียว แล้วไม่ค่อย ใหญ่ครับ แต่ถ้าเป็นกะเทยที่แบบกินยา อะ ไรอย่างนี้ ช่วงนี้นั้นจะเรียวมา แล้วมันจะ เป็นกระดูกข้อเหมือนเดิมครับ เพราะกระดูกผู้ชายมันไม่เหมือนกัน ข้อมันจะคั่นขึ้น โผล่มากกว่าผู้หญิง แล้วก็คั่นด้วย นิ้วแบบผู้ชายก็จะเป็นข้อกระดูกเหมือนเดิม แต่ ผู้หญิงจะเรียวเล็ก” (พรเทพ แพรขาว 2555: 30) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่าเพราะ เรื่องเพศสัมพันธ์ในหมู่บ้านชนบทยังคงมีเครื่องมือในเชิงจารีตประเพณีเป็นตัวกำกับ ควบคุมอยู่บ้าง ดังนั้นการที่ชายหญิงจะมีเพศสัมพันธ์กันแบบชั่วคราวชั่วคราวในพื้นที่ บันเทิงเริงรมย์ที่มีในหมู่บ้านชนบทจึงยังเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เหมือนที่ผู้บ่าวคนหนึ่ง บอกว่า “ช่วงประมาณสี่ทุ่มห้าทุ่มจะมองหากะเทย แต่พองานจะเลิกค่อยมองหาผู้หญิง

แต่ส่วนมากก็ได้กะเทยอย่างเดียวล้วนๆ” (พรเทพ แพรขาว 2555: 40) อีกทั้งเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น ไปเจอกับผู้หญิงที่มีแฟนหรือมีสามีแล้ว หรือเกิดการตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์ เป็นต้น เหมือนดังคำพูดของผู้บ่าวคนหนึ่งที่ว่า “...ผู้หญิงมีมดลูก ได้เสียเขาท้องได้ แต่กะเทยแฟร์ๆ มันๆ แล้วแยกย้าย” (พรเทพ แพรขาว 2555: 38) ดังนั้นในพื้นที่หมอลำเพศสัมพันธ์ระหว่าง “ผู้บ่าว” กับ “กะเทย” ก็จะไม่ใช่ว่าห้ามที่ร้ายแรงอะไรนัก เงื่อนไขเช่นนี้จึงทำให้วัฒนธรรมการแต่งกายแบบ “ฟ้าขาว” เกิดขึ้น ช่วยให้แยกแยะ “กะเทย” ออกจาก “ผู้หญิง” ได้ชัดเจน ดังนั้น อัตลักษณ์กะเทยในพื้นที่หมอลำในหมู่บ้านชนบทจึงไม่จำเป็นต้อง “สวยและเหมือนผู้หญิง” ก็สามารถหาความสุขเรื่องเพศสัมพันธ์กับผู้บ่าวได้ ในขณะที่บริบทของพื้นที่ในเมืองซึ่งอยู่ห่างไกลจากอำนาจการควบคุมของครอบครัวเครือญาติและชุมชน ผู้หญิงจะมีอิสรภาพในชีวิตทางเพศมากกว่าไม่มีเครื่องมือเชิงประเพณีกำกับควบคุม ทำให้เพศสัมพันธ์ระหว่างหญิงกับชายเกิดขึ้นง่ายกว่า “กล” เคยเล่าประสบการณ์ทางเพศกับผู้หญิงแปลกที่เพิ่งจะรู้จักกันหน้าที่ลานเบียร์ในงานมหกรรมที่จัดในละแวกนั้นมาว่า...

“เค้าไปกับเพื่อน ผมก็กินเหล้า ผมก็เลยไปนั่งกับเขา ไม่รู้มือผมชนยัง ใจไม่รู้ผมกอดคอเค้า เค้าก็ไม่ได้ว่าอะไรนะอะ ถามชื่อถามอะไร ผมก็เลยพามาห้องเลย...ก็บอกว่าไปส่งหน่อย ให้เค้าถามอะไรที่ห้อง เสร็จแล้วพอถึงที่หอแล้วเค้าก็มา แล้วก็เรียบร้อยไปเลย” (สกล, สัมภาษณ์วันที่ 31 มี.ค. 56)

เพศสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายเกิดขึ้นได้ไม่ยากในพื้นที่บันเทิงเริงรมย์ในบริบทของสังคมเมือง เงื่อนไขแบบนี้ตัวตนกะเทยจะต่างจากกะเทยในชนบทที่สถาน วัฒนธรรมการแต่งกายแบบ “ฟ้าขาว” นำมาใช้ไม่ได้ กะเทยจึงต้องปรับตัวในการปฏิสัมพันธ์กับชายหนุ่ม หรือว่า “ผู้บ่าว” กะเทยจำเป็นต้อง “สวยเหมือนหรือสวยกว่าผู้หญิง” เพื่อดึงดูดใจชายหนุ่มให้สนใจตนเองในพื้นที่บันเทิงเริงรมย์ในเมือง

4.4 “เฟซบุ๊ก”: การสร้างตัวตนผ่านพื้นที่สังคมออนไลน์ (Social Media)

ที่ผู้เขียนเลือกพิจารณาพื้นที่สังคมออนไลน์อย่าง “เฟซบุ๊ก” ในฐานะที่เป็นพื้นที่หนึ่งของการสร้างตัวตนของกะเทยโรงงาน ก็เพราะผู้เขียนมีความรู้สึกได้ว่า แม้ตัวผู้เขียนจะออกมาจากพื้นที่วิจัยแล้วก็ตาม แต่การ “Add friend” เป็นเพื่อนกับพวกเธอใน “เฟซบุ๊ก” ก็ยังคงทำให้ผู้เขียนสามารถรับรู้เรื่องราวชีวิตและความเป็นไปของพวกเธอได้ในระดับหนึ่งเลยทีเดียว ข้อมูลหลายเรื่องในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ก็ได้มาจากการบอกเล่าเรื่องราวของพวกเธอเองผ่าน “เฟซบุ๊ก” เช่นเวลาที่พวก

เธอไปทำสัลยกรรมใบหน้า เวลาพวกเธอไปเที่ยว ไปกินข้าว กลับบ้านที่ต่างจังหวัด ซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่ ตัดผมใหม่/ย้อมสีผม ออกหัก ทะเลาะกับแฟนหรือมีแฟนใหม่ ฯลฯ พวกเธอก็จะนำมาโพสต์ลง “เฟซบุ๊ก” และเมื่อพิจารณาถึงบริบทของการทำงานโรงงานแล้วก็พอเข้าใจได้ว่าอาจเป็นเพราะกะเทยในโรงงานมีข้อจำกัดเรื่องเวลาและพื้นที่ ที่จังหวะชีวิตของพวกเธอถูกควบคุมด้วยเวลาของระบบอุตสาหกรรม ฉะนั้นพื้นที่และโอกาสที่พวกเธอจะได้นำเสนอตัวตนความสวยงามที่พวกเธออุตสาหะทุ่มทุนสร้างมาจึงอาจมีไม่มากนัก การนำเสนอและแสดงตัวตนผ่านพื้นที่สังคมออนไลน์จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งของกะเทยสมัยใหม่ที่ช่วยคลายข้อจำกัดในเรื่องของพื้นที่และเวลา เพราะไม่ว่าเธอจะอยู่ที่ไหน กระทั่งตัวอยู่ภายในกำแพงโรงงาน พวกเธอก็สามารถสื่อสารกับโลกภายนอกได้ผ่านเครื่องมือสื่อสารที่เรียกว่า “สมาร์ทโฟน”

การเข้าสู่ความทันสมัยแม้จะให้ “อิสรภาพและอำนาจทางเศรษฐกิจ” ที่ทำให้กะเทยชนบทอีสานมีรายได้จากงานโรงงาน (economic gain) และสามารถที่จะเข้าถึงการบริโภคความงามเพื่อสร้างตัวตนใหม่ที่ “สวยและเหมือนผู้หญิง” ได้ หากแต่ก็ต้องแลกด้วยการถูก “กำกับควบคุม” (regulation) พื้นที่และเวลาทั้งโดยบังคับและใจ “โดยบังคับ” หมายความว่า โรงงานจะมีกฎระเบียบเรื่องเวลาทำงาน ซึ่งคนงานจะต้องเข้าออกงานตรงเวลามีฉะนั้นก็อาจจะถูกลงโทษได้ ส่วน “โดยใจ” หมายถึง การมีระบบสวัสดิการ/ค่าตอบแทนพิเศษสำหรับคนที่ขยันทำงาน ไม่ขาดลามาสาย หรือทำโอทีที่สม่ำเสมอ อย่างเช่น ค่าเบี้ยขยัน ค่าโอที และเงินโบนัส

เช้าของวันที่ 13 เมษายน 2556 ซึ่งเป็นช่วงวันหยุดสงกรานต์ ผู้เขียนเห็น “กล้วย” ออนไลน์ “เฟซบุ๊ก” อยู่จึงทักไปว่า “กลับถึงบ้านแล้วยังงี้” ด้วยคิดว่าเธอคงเดินทางกลับบ้านที่มุกดาหารเรียบร้อยแล้ว แต่หาเป็นเช่นนั้นไม่ “กล้วย” ยังคงอยู่โรงงาน เธอมาทำงานล่วงเวลา แทนที่จะกลับบ้านไปเยี่ยมเยือนญาติพี่น้อง โดยเธอให้เหตุผลว่า ในเดือนที่ผ่านมาเธอเพิ่งทำโอทีได้เพียง 3 วันเท่านั้น เธอตัดสินใจมาทำงานโอทีในช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์อย่างวันสงกรานต์เพราะเธอจะได้ค่าจ้างประมาณ 900 บาทต่อวัน และเป็นการมาทำโอทีโดยสมัครใจของเธอเอง มิได้ถูกหัวหน้าบังคับแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ การใช้ “เฟซบุ๊ก” ของกะเทยโรงงานในการนำเสนอตัวตนของพวกเธอจึงน่าสนใจ เพราะในบริบทที่พวกเธอถูกกำกับควบคุมพื้นที่และเวลาจากทุนนิยมโรงงาน พื้นที่ในโลกออนไลน์อย่าง “เฟซบุ๊ก” กลายเป็นช่องทางที่ทำให้พวกเธอสามารถนำเสนอและแสดงตัวตนของพวกเธอได้

“เฟซบุ๊ก” นับว่าเป็นพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ทางสังคม (ออนไลน์) ที่เปิดโอกาสให้หลากหลายของตัวตนในแทบจะทุกๆ รูปแบบสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระ กระทั่งตัวตนซึ่งอาจไม่สามารถแสดงออกได้ในพื้นที่สาธารณะทั่วไป “เฟซบุ๊ก” ทำให้ผู้ใช้สามารถผลิต “สาร” และ

เผยแพร่ด้วยตัวเองได้ ผู้ใช้สามารถอัปโหลดรูปภาพ คลิปวิดีโอและสามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นผ่าน การ “คอมเมนต์” และการ “แชท” ได้ “เฟซบุ๊ก” ทำให้ผู้ใช้เห็นข่าวสารที่อัปเดตของผู้ที่ตนเป็น “เพื่อน (friend)” และ “ติดตาม (follow)” ที่สำคัญ “เฟซบุ๊ก” ช่วยคลายข้อจำกัดในทางกายภาพของ การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน กระทั่งตัวอยู่ในโรงงานซึ่งเป็นพื้นที่ปิด คนงานก็สามารถ “รับสาร” และ “ส่งสาร” ผ่าน “เฟซบุ๊ก” ได้อย่างง่ายดาย

ในส่วนนี้จะพิจารณา “เฟซบุ๊ก” ในฐานะที่เป็นพื้นที่เปิดอีกพื้นที่หนึ่งที่ให้อิสระภาพเสรีภาพกับการ แสดงออกซึ่งตัวตน/อัตลักษณ์ข้ามเพศของกะเทยโรงงานได้ เนื่องจากโรงงานเป็นพื้นที่ ที่ค่อนข้าง ปิดและคนงานมักใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในโรงงาน ดังนั้น “เฟซบุ๊ก” จึงเป็นพื้นที่ที่คนงานสามารถที่ จะทลายกำแพงโรงงานและสร้างหรือแสดงตัวตนบนพื้นที่แห่งนี้ได้

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โทรศัพท์มือถือสมาร์ตโฟนที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้นั้น ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในกลุ่มของวัยรุ่นในเมือง ไม่เว้นแม้กระทั่งกลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงาน ด้วย ราคาตั้งแต่ประมาณ 2 พันบาท ไปจนถึง เป็นหลายหมื่นบาท

รายได้จากการทำงานโรงงานทำให้คนงานเลือกเข้าถึงสินค้าสมัยใหม่ชนิดนี้ได้ตามกำลังซื้อ “เป้ง” ทำมือถือเครื่องเดิมซึ่งไม่สามารถต่ออินเทอร์เน็ตได้หายไป เธอจึงตัดสินใจซื้อเครื่องใหม่โดยเลือก ซือรุ่นที่สามารถต่ออินเทอร์เน็ตได้ราคาเครื่องละหมื่นกว่าบาท เนื่องจาก เห็นว่าเพื่อนคนงานใน โรงงาน แทบทุกคนจะพกพาโทรศัพท์มือถือสมาร์ตโฟนที่สามารถต่อเน็ตได้เข้าไปใช้ในโรงงาน เพราะเนื่องจากส่วนมากแทบทุกโรงงานไม่ได้มีกฎห้ามให้คนงานนำมือถือเข้าโรงงาน เพียงแต่ ไม่ให้โทรในระหว่างทำงาน ปัจจุบันเริ่มมีกฎห้ามไม่ให้คนงานเล่นโทรศัพท์ในระหว่างทำงานแล้ว แต่ก็พบว่าคนงานหลายคนยังแอบเล่นโทรศัพท์ในระหว่างทำงาน โดยเฉพาะช่วงกะกลางคืน เนื่องจากไม่มีหัวหน้าชาวต่างชาติ และหัวหน้าระดับสูงอยู่

เดิมทีในพื้นที่โรงงาน การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตจะจำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ใน สำนักงานเท่านั้น คนงานฝ่ายผลิตไม่มีโอกาสได้เข้าถึงการใช้อินเทอร์เน็ต แต่เมื่อเทคโนโลยีการ สื่อสารพัฒนามากขึ้น ทำให้โทรศัพท์มือถือเครื่องเล็กๆ สามารถเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ทุก เวลาและพกพาสะดวก คนงานสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ง่ายและสะดวกขึ้น ผู้ให้ข้อมูลหลักของ ผู้เขียนทุกคนมีโทรศัพท์มือถือที่สามารถต่ออินเทอร์เน็ตได้และบอกว่า เพื่อนในโรงงานร้อยละ 90 ก็ ใช้มือถือต่อเน็ต เล่นอินเทอร์เน็ตผ่านมือถือในเวลาที่อยู่ในโรงงาน จากการพูดคุยกับคนงานพบว่า คนงานส่วนใหญ่ จะใช้มือถือเล่นเน็ตในช่วงพักเบรก และช่วงที่ว่างงาน โดยส่วนมากจะใช้เล่น เฟซบุ๊ก (Facebook) วิแชท (V-Chat) และไลน์ (LINE)

ในบริบทที่คนงานในโรงงานอุตสาหกรรมถูกกำกับควบคุมพื้นที่และเวลาด้วยระเบียบวินัยโรงงาน อันส่งผลทำให้มีอิสระในการใช้ชีวิตทางสังคมนอกโรงงานน้อยลง เพราะส่วนใหญ่คนงานต้องเข้ามาทำงานในโรงงานวันละหลายชั่วโมง ดังนั้นชีวิตทางสังคมส่วนใหญ่จึงอยู่แต่ภายในโรงงาน การจะออกไปยังสถานที่ต่างๆ แล้วพบเจอกับผู้คนมากหน้าหลายตา เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ด้วยข้อจำกัดด้านเวลา การเข้าถึงการใช้อินเทอร์เน็ตผ่านมือถือซึ่งพกพาสะดวก ออนไลน์ได้ทุกที่ ทุกเวลาทำให้คนงานซึ่งแม้ว่าตัวคนงานจะอยู่ภายในพื้นที่ปิด มีรั้วรอบขอบชิดแบบโรงงาน ก็สามารถเชื่อมต่อ สื่อสาร พูดคุย และสร้างเครือข่ายกับคนที่ไม่เคยรู้จักเลยนอกโรงงานได้ โปรแกรมไลน์ที่มีฟังก์ชัน “เขย่า” เพื่อค้นหาเพื่อนใหม่และเพิ่มรายชื่อเพื่อเข้าไปพูดคุย เฟซบุ๊กที่สามารถขอเพิ่มเป็นเพื่อนกับคนซึ่งไม่รู้จักกันมาก่อนและสามารถพูดคุยโต้ตอบผ่านการแชทและผ่านทางการโพสต์ข้อความได้ เหล่านี้สร้างให้คนงานรู้สึกถึงอิสรภาพ (sense of liberation) จากการถูกจำกัดพื้นที่และเวลาในระบบอุตสาหกรรม แม้จะเป็นช่วงเวลาสั้นๆ ก็ตาม อีกทั้งยังทำให้คนงานสามารถสร้างเครือข่ายทางสังคมที่กว้างกว่าแค่ในบริเวณโรงงานได้ เครือข่ายทั้งกะเทยด้วยตัวเอง และกับคนเพศอื่น

สำหรับกะเทยในโรงงาน “เฟซบุ๊ก” ยังกลายเป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างพื้นที่ทางสังคมและการแสดงตัวตน กะเทยในโรงงานซึ่งมีข้อจำกัดด้านพื้นที่และเวลามากกว่ากะเทยนางโชว์ที่พัทยา ซึ่งทำให้การนำเสนอตัวตนที่ทันสมัย อย่างเช่น ความสวยงามของหน้าตา ทรวดทรง องเอวทำได้จำกัด กล่าวคือ การลงทุนไปกับสร้างตัวตนกะเทยที่สวยทันสมัยไปเป็นจำนวนมาก แต่วันๆ กลับต้องมาอยู่แต่ในโรงงาน ถูกจำกัดให้อยู่แต่ในพื้นที่โรงงาน อย่างมากก็โชว์ให้เฉพาะคนในโรงงานได้เห็นเพียงเท่านั้น ต่างจากกะเทยนางโชว์ที่พัทยาที่ทำงานกลางคืนก็ได้โชว์ความงามที่ลงทุนไปสูง และตอนกลางวันก็สามารถไปไหนมาไหนได้ ปฏิสัมพันธ์กับคนมากหน้าหลายตา

ผู้เขียนเพิ่มคนงานกะเทยเป็นเพื่อนใน “เฟซบุ๊ก” หลายคน และสังเกตเห็นว่าพวกเธอมักจะแต่งตัว แต่งหน้าสวยๆ บางครั้งก็จะแต่งตัวไปโชว์สตรีระไม่ว่าจะเป็นหน้าอก สะโพก เรียวขา แล้วถ่ายรูปอัพโหลดขึ้นเฟซบุ๊กเป็นระยะๆ เฟซบุ๊กจึงเป็นเครื่องมือที่ทำให้พวกเธอใช้นำเสนอตัวตน สู่วัฒนอณานิคมออนไลน์ ซึ่งไม่ได้จำกัดเฉพาะเพื่อนในโรงงานเท่านั้น แต่มีเพื่อนเก่า เพื่อนต่างโรงงาน เพื่อนทางอินเทอร์เน็ตที่อาจไม่เคยเจอตัวจริงกันเลยได้เห็นภาพลักษณ์เหล่านั้น

“แจ็กเกอร์” ขอมเสียนเงินเพื่อซื้อชุดสวยๆ เดือนละประมาณ 1 ชุด เพื่อใส่และถ่ายลง “เฟซบุ๊ก” เธอบอกว่าชอบถ่ายรูปแล้วอัพเดทลง “เฟซบุ๊ก” แล้วจะเข้ามาเช็คบ่อยๆ ว่าใครมาคลิกไลค์ (Like) ให้เธอบ้าง

“ตั้งแต่มีเฟชนี้แหละ หนูถึงซื้อเสื้อผ้า ถ้างงเฟช(บุ๊ค)แล้วเสื้อผ้ามั่นซ้ากันมันก็ดูไม่ดีใช่ไหมละ... ตั้งแต่มีเฟชนี้แหละ ซื้อเดือนละชุด เพื่อที่จะไม่ให้เสื้อผ้ามั่นซ้ากัน แต่ก็มีบ้างที่ซ้ากัน ถ้าเสื้อผ้ามั่นซ้ากัน หนูก็จะดูว่าสถานที่ต้องไม่ซ้า” (สัมภาษณ์แจ็กเกอร์, 4 พฤษภาคม 2556)

ภาพถ่ายที่โพสต์แสดงตัวตนความสวยของกะเทยจะได้รับการ “เมนต์” (คอมเมนต์) ด้วยความชื่นชมในความงามจากผู้ที่เปิดดูรูปที่พวกเขาโพสต์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้พวกเขารู้สึกภูมิใจ

อย่างไรก็ดี ปัจจุบัน โรงงานเฟอร์นิเจอร์ เริ่มเข้มงวดเรื่องของการเล่นโทรศัพท์มากขึ้น เนื่องจากกระยะหลัง คนงานนำโทรศัพท์เข้ามาเล่นกันมาก โรงงานจึงออกกฎห้ามไม่ให้มีการนำโทรศัพท์มาเล่นในระหว่างที่ทำงาน ให้ใช้ได้เฉพาะเวลาพักเบรก เพราะหากจับได้จะถูกลงโทษ ทางโรงงานจะมีกล้องวงจรปิดติดอยู่ภายในโรงงานเกือบจะทั่วโรงงานเพื่อควบคุมพฤติกรรมคนงานในระหว่างทำงาน แต่กระนั้น ก็มีคนงานที่แอบเล่นโทรศัพท์ (รวมถึงแอบกินขนม) ในระหว่างทำงาน โดยเฉพาะช่วงกะกลางคืน ซึ่งพวกเขาจะรู้ว่ามุมไหนที่กล้องวงจรปิดส่องไปไม่ถึง

4.5 สรุป

บทนี้ผู้เขียนได้พยายามทำให้เห็นว่า “ตัวตน” ถูกสร้างและแสดงออกอย่างสัมพันธ์กับบริบททางสังคมซึ่งในที่นี้เงื่อนไขของ Discipline ระบบอุตสาหกรรมมีส่วนต่อการสร้างและแสดงออกซึ่งตัวตนข้ามเพศของกะเทยภายใต้โครงสร้างของพื้นที่และเวลาที่แตกต่างกันในสังคมนิคมอุตสาหกรรม

ในพื้นที่โรงงานตัวตนข้ามเพศของกะเทยจะแสดงออกผ่าน “การแต่งกายและแต่งหน้า” ผ่านความสัมพันธ์ทางเพศและแสดงออกผ่านการทำงานในโรงงาน และนอกเหนือจากพื้นที่ในโรงงานและการทำงานแล้ว ตัวตนข้ามเพศของกะเทยยังแสดงออกผ่านพื้นที่กิจกรรมของโรงงานอีกด้วย จะเห็นได้ว่าการควบคุมแรงงาน (Labor Regulation) โรงงานมิได้ใช้เพียงด้านการบังคับควบคุมเพียงอย่างเดียว แต่มีด้านการสร้างความพึงพอใจและสร้างแรงจูงใจด้วย โรงงานจึงพยายามสร้างกิจกรรมที่จะทำให้คนงานไม่เบื่อหน่าย ผลิตซ้ำแรงงาน (Labor Reproduction) เพื่อให้แรงงานทำการผลิตต่อไปได้ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มักเรียกร่องความสนุกสนานและความมีสีสัน พื้นที่กิจกรรมจึงกลายเป็นพื้นที่ที่กะเทยเข้ายึดครอง เพราะได้รับฉันทามติว่าเป็นผู้ที่สามารถสร้างสีสันได้อย่างมืออาชีพ ดังนั้น กิจกรรมอย่างงานท่องเที่ยวประจำปี งานเลี้ยงปีใหม่ หรือกิจกรรมแฟนโชว์ชุดจากของเสียจึงกลายเป็นพื้นที่ที่กะเทยจะสามารถสร้างและแสดงออกซึ่งตัวตนข้ามเพศได้

นอกจากนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กันไปการขายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมและจำนวนคนงานก็คือ แหล่งบันเทิง สถานบันเทิงยามค่ำคืน สิ่งเหล่านี้สะท้อนกลไกการทำงานของทุนนิยมในอีกด้านหนึ่งที่นอกเหนือจากด้านการผลิต นั่นคือ ด้านของการบริโภค ซึ่งแหล่งบันเทิงยามค่ำคืนนี้เกิดขึ้นเพื่อรองรับความต้องการบริโภคของคนงาน เพราะยังคนงานเหนื่อย เบื่อหน่ายการทำงานมากเท่าไร คนงานจะยังต้องการบริโภคสิ่งบันเทิงมากขึ้น เพื่อผลิตซ้ำแรงงานของตนเองให้ยังคงทำงานโรงงานต่อไปได้ สถานที่ท่องเที่ยวยามราตรีในละแวกนิคมได้กลายเป็น “พื้นที่” ของความสัมพันธ์ทางสังคมหลายชุด เช่นเป็นพื้นที่ของการรวมกลุ่มกันพบปะพูดคุยปฏิสังสรรค์กันของคนงาน และเป็นพื้นที่ของการปฏิสัมพันธ์ทางเพศหลากหลายรูปแบบ พื้นที่แห่งนี้จึงเป็นพื้นที่ที่อนุญาตให้ความหลากหลายของตัวตนและความสัมพันธ์เกิดขึ้นได้

พื้นที่อีกประเภทหนึ่งที่ผู้เขียนลองนำมาพิจารณาในบริบทของอุตสาหกรรม คือ พื้นที่ในสังคมออนไลน์ เพราะในบริบทที่ Discipline ของโรงงานกำกับควบคุมพื้นที่และเวลาของคนงานอย่างเข้มงวด ทำให้กะเทยโรงงานมีพื้นที่จำกัดที่จะแสดงตัวตน ดังนั้นพื้นที่ในสังคมออนไลน์อย่างเช่น “เฟซบุ๊ก” ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างและนำเสนอตัวตนอีกช่องทางหนึ่ง

เป็นที่น่าสังเกตว่าตัวตนข้ามเพศของกะเทยชนบทอีสานที่แสดงออกบนพื้นที่ต่างๆ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น มีความเปลี่ยนแปลงไป แตกต่างจากตัวตนข้ามเพศของกะเทยในชนบทอีสานที่มีลักษณะชายปนหญิง ก้ำกึ่งๆ ครึ่งๆ กลางๆ ไปสู่การมีตัวตนที่มีความสวยและความเป็นหญิงเข้มข้นขึ้น ในบทต่อไปจะกล่าวถึงการสร้างตัวตนใหม่ที่ “สวยและเหมือนผู้หญิง” ผ่านพื้นที่ร่างกาย โดยพิจารณาบริบทเงื่อนไขทางสังคมที่มีส่วนสัมพันธ์ต่อการสร้างตัวตนใหม่ของกะเทยจากชนบทอีสานที่เข้ามาทำงานในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved